

Rapport

Utredning om framtida skolstruktur
i Hammarstrand och Bispgården

Utredning om framtida skolstruktur i Hammarstrand och Bispgården

Innehåll

Sammanfattning.....	2
1 Redovisning av uppdraget.....	4
1.1 Utredningsdirektiv.....	4
1.2 Bakgrund och problemställning.....	5
1.3 Syfte.....	6
1.4 Tillvägagångssätt.....	6
1.5 Disposition.....	7
2 Statlig styrning och kommunalt ansvar inom skolan.....	8
2.1 Ansvarsfördelning och styrkedja.....	8
2.2 Skollagen.....	8
3 Nulägesbeskrivning: Hammarstrand och Bispgården.....	11
3.1 Grundskoleverksamheten.....	11
3.2 Den fysiska miljön.....	16
3.3 Ekonomi och personal.....	18
3.4 Utmaningar i verksamheten.....	28
3.5 Forskning.....	33
4 Befolkningsprognoser.....	36
4.1 Populationsnivå.....	36
4.2 Den yngre befolkningen.....	39
4.3 Elevprognos i närtid.....	40
5 Förvaltningens förslag och rekommendationer.....	41
5.1 Reflektioner.....	41
5.3 Förslag på framtida skolstruktur.....	44
5.4 Fortsatt arbete.....	48
Referenser.....	50
Bilaga.....	52

Sammanfattning

På uppdrag av Kommunstyrelsen och Kommunstyrelsens arbetsutskott har barn- och utbildningsavdelningen i samverkan med kommunledningsavdelningen utrett frågan om grundskolans struktur i Hammarstrand och Bispgården. I uppdraget ingick att ta fram förslag på framtida skolstruktur för beslut samt att göra en behovsanalys för grundskolan utifrån befolkningsprognoser.

Utredningen har analyserat nuvarande skolstruktur ur olika perspektiv för att ge en heltäckande bild av verksamheten. Utredningen tar utgångspunkt i följande perspektiv: verksamhetsperspektiv, ekonomiskt perspektiv, barnrättsperspektiv samt utvecklingsperspektiv.

Utredningen kommer fram till att grundskolorna i Hammarstrand och Bispgården står inför utmaningar som spänner över flera problemområden. Bristande resurser och organisatoriska utmaningar som följer av att vara tre skolenheter med varierat elevantal inom samma rektorsområde utgör hinder för verksamhetens kvalitet och effektivitet. Med bristande resurser avses både ekonomiska och lokalmässiga resurser, tillgång till behörig personal, samt utmaningar med kompetensförsörjning generellt.

Andra utmaningar för grundskolorna handlar om skillnader mellan de tre skolenheterna som har negativ inverkan på skolans likvärdighet inom kommunen. Exempelvis handlar det om skillnader i undervisningsform mellan skolorna samt att övergången till Anders-Olofskolan från Kullstaskolan och Järåskolan sker i olika årskurser.

Befolkningsprognoserna visar att antalet kommuninvånare fortsatt förväntas minska. Den negativa trenden syns på kort sikt och är ihållande även på längre sikt. Befolkningsprognoserna visar även att barn i skolålder förväntas minska över tid.

Utifrån beaktande av barnets bästa, en god och likvärdig utbildning för alla barn, samt en trygg skolmiljö, bedömer utredningen att nuvarande skolstruktur behöver ses över. Det föreligger stora utmaningar med nuvarande skolstruktur i området Hammarstrand-Bispgården, både ur ett ekonomiskt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv. Som framkommer av utredningen riskeras både skolpersonalens arbetsmiljö och undervisningens kvalitet i nuvarande organisation. Den sammanvägda nulägesbilden är att rådande skillnader mellan grundskolorna i kommunen inskränker på barnens rätt till en utbildning av hög kvalitet samt barnens rätt till likvärdig skolgång enligt Skollagen och Barnkonventionen.

Utredningens slutsats är att utifrån alla barns rätt till en likvärdig utbildning, samt en trygg arbetsmiljö, bör de tre skolenheterna i Hammarstrand och Bispgården

samlokaliseras på en skolenhet i nya lokaler. Med hänsyn till de utmaningar som verksamheten står inför med sjunkande elevantal och negativ befolkningsprognos, undermåliga lokaler, svårighet att rekrytera behörig personal och Ragunda kommuns generella ekonomiska förutsättningar föreslås följande:

- att planera för en sammanslagning av Järaskolan, Kullstaskolan och Anders-Olofskolan till en gemensam skolenhet för F-9, samt säkerställa ändamålsenliga lokaler för den nya skolan i Hammarstrand enligt utredningens förslag

1 Redovisning av uppdraget

1.1 Utredningsdirektiv

Hösten 2020 föreslog barn- och utbildningsutskottet för kommunstyrelsen att ge förvaltningen i uppdrag att genomföra en risk- och konsekvensanalys av framtiden för hela kommunens barn- och utbildningsverksamhet (BoU 2020-09-16, § 46). Av ärendet framgick att en genomlysning av skolorganisationen föreslogs i syfte att säkra kvaliteten i undervisningen samt elevernas och personalens arbetsmiljö. Skolorna i Hammarstrand och Bispgården lyftes fram som särskilt viktiga att fokusera på.

I maj 2021 beslutade kommunstyrelsen att ge kommundirektören i uppdrag att upphandla konsulter för att ta fram kostnadsförslag för utveckling och avveckling av delar av skolans lokalbestånd (KS 2021-05-18, § 97). Mot bakgrund av detta tog konsultbolaget Newsec fram en översyn av skolverksamheten med fokus på skolans lokaler och byggnader. Lokalresursutredningen presenterades av Newsec i september 2022. Utredningen innehöll en demografisk analys av befolkningsutvecklingen i kommunen, nulägesanalyser av kostnader och lokalutnyttjande inom barn- och utbildningsområdet, förslag på ny lokalisering av verksamheterna, samt slutsatser och rekommendationer framgent.

Med anledning av lokalresursutredningens slutsatser fick kommundirektören ett nytt utredningsuppdrag gällande grundskolan i november 2022 (KS 2022-11-01, KS §242). Uppdraget bestod i att ta fram underlag för vidare dialog kring framtida skolstruktur i Bispgården med utgångspunkt i förslagen som lokalresursutredningen lämnade. Utredningen fick därefter ett tilläggsdirektiv av kommunstyrelsens arbetsutskott i januari 2023. Av det framgick att utredningen skulle lägga särskilt fokus på skolorna i Hammarstrand och Bispgården. Det förtydligades också att utredningen skulle innehålla beslutsförslag kring skolstrukturen på lång sikt, samt att beslutsförslaget skulle innehålla befolkningsprognoser (KSAU 2023-01-17, §15).

Ursprungligen ingick även i uppdraget att undersöka möjligheten att anpassa Järåskolans befintliga lokaler i Bispgården. Detta ströks från utredningen efter att det vid årsskiftet uppmärksammades omfattande brister i lokalen avseende bland annat huskroppar, ytskikt, ventilation och utformning av lärmiljön. Vid tiden togs också asbestprover som påvisade asbest i källarutrymmet och bild/slöjdsalen. Kommunstyrelsens ordförande fattade ett delegationsbeslut om att samtliga elever skulle flyttas från skolans byggnad så snart kommunen hittade en annan lösning (KS 2023/105).

Newsecs rekommendationer

Lokalresursutredningen resulterade i tre alternativa förslag på avveckling och utveckling av förskolan och grundskolan ur en lokalsynpunkt. Alternativ ett och

två inrymmer olika förslag för både grundskolan och förskolan. Det tredje alternativet särskiljer sig endast från alternativ ett utifrån vad som föreslås för förskolan. Med andra ord finns det två olika förslag i lokalresursutredningen som avser grundskolan.

Alternativ ett föreslår att ersätta befintliga lokaler för Järåskolan i Bispgården samt att ersätta befintliga lokaler för skolorna i Hammarstrand med nya lokaler på vardera orter. **Alternativ två** föreslår att grundskoleenheterna i Hammarstrand och Bispgården flyttas till en gemensam grundskola för årskurs F-9. Alternativ två innebär nybyggnation av en centraliserad, större skolenhet med placering i Hammarstrand.

Då den här utredningen tar sin utgångspunkt i lokalresursutredningen kommer de två alternativen att diskuteras i förhållande till utredningens slutsatser.

1.2 Bakgrund och problemställning

Frågan om kommunens framtida skolstruktur är komplex och avgörs av många olika faktorer. Flera omständigheter påverkar verksamhetens förutsättningar, såsom kommunens stora geografiska yta och det förhållandevis låga invånarantalet. Detta medför svårigheter för exempelvis kompetensförsörjning och resursfördelning mellan olika verksamheter. Inom skolans område märks svårigheterna med kompetensförsörjningen exempelvis genom bristen på behöriga lärare samt svårigheter att tillgodose tillräckligt stöd och resurser för barn med särskilda behov. Dessutom har flera av kommunens byggnader ett eftersatt underhåll som i skolans fall innebär brister i den pedagogiska lärmiljön.

Med de medel som finns ska kommunen leva upp till Kommunallagens krav om att erbjuda alla kommuninvånare god medborgarservice. I tillägg ska kommunen också leva upp till kraven på skolan och undervisningen som Skollagen ställer. Med dagens ansträngda ekonomi är detta en utmaning för kommunen. De statliga bidragen till kommunerna minskar samtidigt som kommunsektorn åläggs alltmer krav och ansvar från staten.

Skatteintäkterna i Ragunda kommun är små till följd av en låg andel kommuninvånare i förvärvsarbetsande ålder jämfört med kommuninvånare i skolålder och pensionsålder. Det senaste årets samhällsekonomiska utveckling med ökad inflation och lågkonjunktur slår hårt på kommunerna i och med ökade driftkostnader samt pensions- och personalomkostnader.

För att säkerställa att kommunen lever upp till sina skyldigheter enligt gällande lagstiftning behöver beslut fattas om skolans framtid. Det krävs långsiktiga och strategiska beslut om vilka lokaler som verksamheten ska hålla till i samt hur verksamheten ska organiseras. Detta för att säkerställa barnens rätt till likvärdig utbildning och en ekonomiskt hållbar verksamhet av hög kvalitet.

1.3 Syfte

Utredningens syfte är att fördjupa underlaget om kommunens framtida skolstruktur utifrån ett verksamhets- och samhällsekonomiskt perspektiv, samt barnrättsperspektiv. Utifrån analys och problematisering av nuvarande skolstruktur lämnar utredningen rekommendationer samt beslutsförslag för politiskt ställningstagande. Ambitionen är att göra en bred analys av problemställningar aktuella för frågan om hur skolorna i Hammarstrand och Bispgårdens ska organiseras. Lokalresursutredningen saknade ett barnrättsperspektiv och en mångfaldsanalys och som tillät att utmaningar belystes ur olika synvinklar. På så vis kompletterar utredningen den tidigare gjorda lokalresursutredningen med flera analysdimensioner.

Utredningens rekommendationer och förslag till beslut syftar lägga grund för ett strategiskt långsiktigt arbete med att utveckla utbildningsorganisationen, och säkerställa att verksamheten lever upp till Skollagens bestämmelser. De förslag till beslut som förvaltningen lämnar syftar till att öka kvaliteten och effektiviteten i verksamheten samt att säkerställa en trygg arbetsmiljö för både barn och vuxna.

Fokus på likvärdig utbildning, kvalitet och effektivitet är den röda tråden i utredningen. Med ökad kvalitet och effektivitet menas i sammanhanget att säkerställa en bra pedagogisk verksamhet, hög kvalitet i undervisningen, en trygg arbetsmiljö för elever och personal, samt ett kostnadseffektivt nyttjande av kommunens ekonomiska och lokalmässiga resurser.

1.4 Tillvägagångssätt

Utredningen har tagits fram av barn- och utbildningsavdelningen tillsammans med kommunledningsavdelningen. Med ambition att samla in ett brett underlag har följande perspektiv utgjort grunden vid insamling och undersökning av material:

- **Verksamhetsperspektiv.** Hur fungerar verksamheterna idag, vilka utmaningar finns? Hur lever verksamheten upp till kraven i Skollagen?
- **Ekonomiskt perspektiv.** Hur kan kommunen bedriva en mer kostnadseffektiv skola utan att inskränka på kvaliteten i verksamheten? Hur ser resursfördelningen ut mellan skolorna?
- **Barnrättsperspektiv.** Vilka konsekvenser har nuvarande skolstruktur, i förhållande till en eventuell omorganisering, för alla barns rätt till en god likvärdig utbildning och rätt till en trygg arbetsmiljö? Hur säkerställs kvaliteten i elevernas skolgång?
- **Utvecklingsperspektiv.** Hur ser framtidens efterfrågan på skolan ut i kommunen?

I utredningen har erfarenheter från verksamheten samlats in från ansvarig rektor samt skolchef. Annat underlag som har gett riktning till utredningen har varit skolutredningar som genomförts i andra kommuner samt rapporter och

vetenskapliga artiklar inom skolområdet. Utredningen har genomrats av en risk- och konsekvensanalys utifrån de fyra perspektiv som nämns ovan.

1.5 Disposition

Nedan följer en övergripande redogörelse för skolans uppdrag och styrkedja i det andra kapitlet. Det tredje kapitlet inleds med en redogörelse för nuvarande skolstruktur i kommunen med fokus på Hammarstrand och Bispgården. Därefter analyseras det ekonomiska läget och verksamhetens utmaningar. I det fjärde kapitlet presenteras och analyseras befolkningsprognoserna. Slutligen redogörs för förvaltningens rekommendationer och förslag till beslut i det femte kapitlet.

2 Statlig styrning och kommunalt ansvar inom skolan

2.1 Ansvarsfördelning och styrkedja

Ansvar för skolan är delat mellan staten och kommunerna. Statens styrning innebär att riksdag och regering har ett övergripande nationellt ansvar för resultat och utveckling. Staten anger nationella mål och riktlinjer som ska garantera att utbildningen i landet är likvärdig och håller hög kvalitet. Vidare styr staten skolväsendet genom lagstiftning och skolmyndigheterna.¹ Kommunerna i sin tur har dubbla roller, dels som huvudmän för kommunala skolor, dels som hemkommuner för de barn, unga och vuxna som bor i kommunen.

Kommunen är huvudman för kommunala skolor. Huvudmannen bestämmer hur skolan ska arbeta, ser till att skolan har de resurser som krävs och arbetar för att skolan ska bli bättre. Det är huvudmannen som ansvarar för att alla elever ska nå målen. Huvudmannen beslutar om skolans resurser, lokaler och organisation. Huvudmannen har ansvar för att de statliga målen i Skollagen och läroplanen genomförs.

Skolchefen är en funktion hos huvudmannen. Skolchefens uppgift är att biträda huvudmannen med att tillse att de föreskrifter som gäller för utbildningen följs inom skolväsendet. Om skolchefen upptäcker att verksamheten inte lever upp till vissa krav i författningarna ska den försöka åtgärda bristerna inom ramen för sin befogenhet. Om skolchefens befogenhet inte räcker till för att åtgärda bristerna är det skolchefens ansvar att informera huvudmannen, som är ytterst ansvarig. Ansvar för att utbildning inom skolväsendet genomförs enligt gällande regelverk ligger alltid på huvudmannen.

Rektorn har ansvar för verksamhetens inre organisation. Rektor ombesörjer att elever med behov av särskilt stöd ges tillgång till detta. Det är rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet och bestämmer hur skolans resurser ska användas. Rektorn utövar myndighetsutövning enligt Skollagen och läroplaner.

2.2 Skollagen

Skollagen (2010:800) reglerar vilka rättigheter och skyldigheter barn, elever och vårdnadshavare har. I lagen står också vilka krav som ställs på huvudmannen för verksamheten. I tillägg till Skollagen finns bestämmelser i skolfrågor i flera förordningar, såsom Skolförordningen (2011:85) och Gymnasieförordningen (2010:2039).

FN:s konvention om barnets rättigheter, som fortsättningsvis i utredningen benämns barnkonventionen, syftar till att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter. Sedan barnkonventionen ratificerades av Sverige 1990 har nationella

---

¹ Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolinspektionen med flera.

lagar (såsom Skollagen) transformerats. Det innebär att Skollagen har ändrats och anpassats till konventionens bestämmelser.

Det finns flera bestämmelser i Skollagen som motsvaras av artiklar i barnkonventionen, däribland rätten till utbildning (artikel 28), rätten att inte diskrimineras (artikel 2), barnets rätt att komma till tals (artikel 12) och hänsyn till barnets bästa. Tanken är att om Skollagen följs så efterlevs också barnkonventionen.

Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige och inkorporerad i, det vill säga en del av, den nationella lagstiftningen. Därmed har barnets rättigheter enligt barnkonventionen stärkts ytterligare.

Skolans uppdrag

I Skollagens inledande bestämmelser förtydligas skolans uppdrag. Av första kapitlet framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära (Skollagen, kap 1 § 4). I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Sådana förutsättningar kan exempelvis handla om socioekonomiska skillnader. Detta brukar kallas för **skolans kompensatoriska uppdrag**.

Enligt Skollagens första kapitel ska alla barn ha **lika tillgång till utbildning** oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden (Skollagen, kap 1 § 8). Diskrimineringslagen inrymmer också bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (Lag 2014:960).

I Skollagens första kapitel ställs även krav på **likvärdig utbildning**. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas (Skollagen, kap 1 §9). Detta gäller såväl mellan som inom kommuner. Verksamhetens utformning kan variera beroende på lokala behov och förutsättningar, i detta ska hänsyn tas till barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

I propositionen till 2010 års Skollag förtydligas att begreppet ”likvärdig” inte syftar till att utbildningen ska vara likformig i betydelsen *likadan*. Begreppet likvärdig syftar till att kvaliteten i verksamheten ska vara så hög att de fastställda målen kan uppnås oavsett var i landet verksamheten bedrivs (Prop 2009/10:165, s 638).

Vidare säger Skollagen att skolan ska ta **särskild hänsyn till barnets bästa**. I all utbildning som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt (Skollagen, kap 1 § 10). Barn ska också ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem.

Slutligen fastställer Skollagen att skolan ska följa **läroplaner**. För varje skolform och för fritidshemmet gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i Skollagen (Skollagen, kap 1 § 11). Läroplanen anger utbildningens värdegrund och uppdrag samt övergripande mål och riktlinjer. Läroplanen utarbetas av Skolverket.

Barnrättsperspektiv

Då utredningen handlar om skolan, som i högsta grad berör barns nutid och framtid, är det angeläget att se den i ljuset av ett barnrättsperspektiv. Med barnrättsperspektiv menas att se barn som bärare av de rättigheter som uttrycks i barnkonventionen. Rättigheterna i barnkonventionen är odelbara och ömsesidigt beroende av varandra. Det är med andra ord viktigt att ha en helhetssyn på barnets rättigheter. Som vägledning för en helhetssyn finns barnkonventionens fyra grundprinciper, vilka alltid ska beaktas i frågor som rör barn:

- Artikel 2: alla barn har samma rättigheter och lika värde
- Artikel 3: barnets bästa ska alltid beaktas vid beslut som rör barn
- Artikel 6: alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling
- Artikel 12: alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad

Utredningens utgångspunkt är att alla barn ska ges en likvärdig möjlighet att uppnå nationellt och centralt bestämda utbildningsmål (artikel 2), i en skolmiljö som är trygg och främjar såväl den psykiska, fysiska, andliga som sociala utvecklingen (artikel 6). Utredningen bedömer och beaktar barnets bästa (artikel 3) i relation till grundprinciperna 2 och 6. Tidsramen för utredningen har emellertid inte medgivit en möjlighet att lyssna i de barn som berörs (artikel 12), varför utredningen föreslår att det görs i nästa steg. Enligt ett barnrättsperspektiv går det inte att helt och fullt tillämpa ”barnets bästa” utan att också ha vägt in åsikter från de barn som berörs.

Rätten till en likvärdig utbildning för alla barn är en grundläggande rättighet. Barnrättsperspektivet lyfts fram i Skollagen och i Skolverkets tolkning av likvärdighet utifrån skollagen (Skolverket 2). De rättigheter som Skolverket betonar i sin tolkning är; rätten till lika tillgång till utbildning, rätten till lika kvalitet i utbildning och rätten till kompensatoriska åtgärder som tar hänsyn till barnens olika förutsättningar.

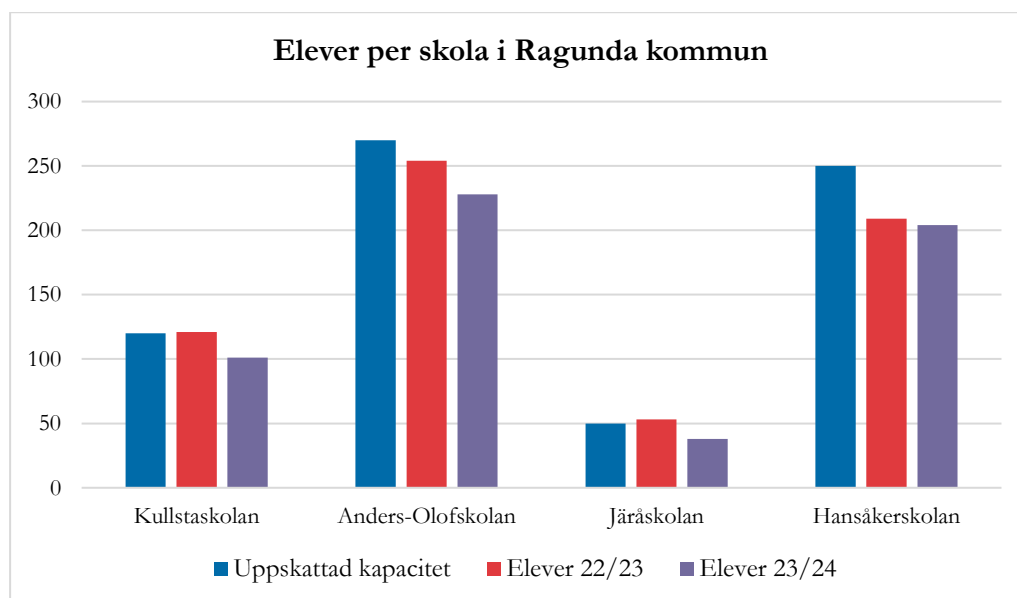
3 Nulägesbeskrivning: Hammarstrand och Bispgården

3.1 Grundskoleverksamheten

Storlek och elevantal

Ragunda kommun har fyra skolenheter fördelade på tre upptagningsområden: Stugun, Hammarstrand och Bispgården. I Stugun ligger Hansåkerskolan (F-9). I Hammarstrand ligger två skolor, Kullstaskolan (åk F-3) och Anders-Olofskolan (åk 4-9). I Bispgården ligger Järåskolan (tidigare åk F-5, från och med läsåret 23/24 åk F-3).

Lsåret 22/23 var det sammanlagda elevantalet i kommunens grundskolor ca 635 elever. Lsåret 23/24 uppskattas det totala elevantalet till ca 575 elever.²

Anders-Olofskolan är kommunens största skolenhet med ca 230 elever höstterminen 2023. Hansåkerskolan är andra största skolenhet med ca 200 elever, följt av Kullstaskolan som har ca 100 elever. Kommunens minsta skolenhet är Järåskolan med knappt 40 elever höstterminen 2023.

Av tabellen nedan framgår hur många klasser som finns på varje skolenhet samt genomsnittligt antal elever per klass på skolan. I Järåskolan bedrivs undervisning i så kallad B-form. Det betyder att några av klasserna är blandade med barn i olika årskurser. Undervisningen bedrivs i B-form för att elevunderlaget är så pass litet att det inte går att ha separata klasser i alla årskurser. På övriga skolor sker undervisningen åldersseparat, det vill säga att för varje årskurs finns en eller flera

² Elevantalet skiftar under läsåret beroende på exempelvis in-/utflyttning samt det fria skolvalet, som möjliggör för elever att välja skolor i andra kommuner.

klasser. På Kullstaskolan och Anders-Olofskolan finns det parallellklasser i vissa årskurser.

Elevunderlag läsåår 23/24	Kullstaskolan	Anders- Olofskolan	Järåskolan	Hansåker- skolan
Antal elever	101	228	38	204
Antal klasser	6	12	3	10
Snitt antal elever/klass	16,8	19	12,4	20,4

Enligt ordinarie procedur går eleverna på Kullstaskolan över till Anders-Olofskolan inför årskurs 4, medan Järåskolans elever byter till Anders-Olofskolan inför årskurs 6. Från och med läsåret 23/24 kommer dock eleverna vid Järåskolan att flytta till Anders-Olofskolan i årskurs 4. Detta följer av det politiska beslutet att flytta Järåskolans verksamhet till nya lokaler efter att omfattande brister upptäcktes i skolans ordinarie lokaler vid årsskiftet. Beslutet om att flytta Järåskolans årskurs 4 och 5 till Anders-Olofskolan inför höstterminen 2023 är taget som en tillfällig lösning och inte en permanent placering.

Eleverna fördelas på kommunens skolor efter närhetsprincipen. Det betyder att eleverna tilldelas en plats på den skola som geografiskt sett är lokaliserad närmst deras hemadress. Majoriteten av invånarna i skolålder är inskrivna på kommunens grundskolor, men ett fåtal elever har genom det fria skolvalet valt att gå i en friskola eller skola i en annan kommun. Enligt Skolverkets statistik från 2022 gick 0,7 procent av invånarna i grundskoleålder i en friskola samt 2,2 procent av invånarna i grundskoleålder i en annan kommuns grundskola. Kommunen betalar interkommunal ersättning för barn som väljer en skola i en annan kommun eller enskild verksamhet.

I utredningens bilaga finns en jämförelsetabell med statistik om kommunala skolenheter inför läsåret 2023/2024 (s. 53). Av tabellen går att utläsa att de flesta elever i Sveriges kommunala grundskolor går på en skola med 200–299 elever. Näst flest elever går på en skola med 300–399 elever. Därefter går tredje flest elever på en skola med 100–199 elever. Tittar man i stället på skolenheter så är det vanligast förekommande att en kommunal skolenhet har 100–199 elever (27 procent). Näst vanligast är att en kommunal skolenhet har 200–299 elever (22 procent).

Antal elever per skolenhet, nationellt snitt	Åk 1–3	Åk 1–5	Åk 4–9	Åk 1–9	Samtliga skolenheter
Typvärde	100–199	~ 200	200–299	400–499	100–199
Median	100–199	100–199	300–399	400–499	200–299

Källa: Skolverket, tabell 3B (se hela tabellen i bilagan)

Tabellen ovan visar lägesmått för storleken på kommunala skolenheter i hela landet med samma årskursindelningar som skolenheterna i Ragunda kommun. Med typvärde menas det vanligast förekommande värdet i underlaget. Medianen avser det värde som ligger i mitten av alla observerade värden.

Av tabellen kan det utläsas att både Järåskolan och Hansåkerskolan är små skolenheter jämfört med andra kommunala skolenheter i landet med samma årskursindelning. Anders-Olofskolan och Kullstaskolan ligger strax i underkant av standardvärdena för jämförbara skolenheter i landet.

Avstånd

Avstånden till skolan kan vara långa för de barn som bor i byar runtomkring tätorterna. Tabellen nedan visar en uppskattning av medianavståndet till varje skola samt avståndet till skolan för den elev som teoretiskt sett bor längst bort från skolan.³ Avståndet avser enkel resväg och har beräknats på elevunderlaget inför höstterminen 2023.

	Anders-Olofskolan (4–9)	Järåskolan (F-3)	Kullstaskolan (F-3)	Hansåkerskolan (F-9)
Medianavstånd (med bil)	7,03 km	2,82 km	2,50 km	4,77 km
Längst avstånd (med bil)	35,2 km	12,8 km	20,6 km	59,1 km

Källa: Skolplanering.se

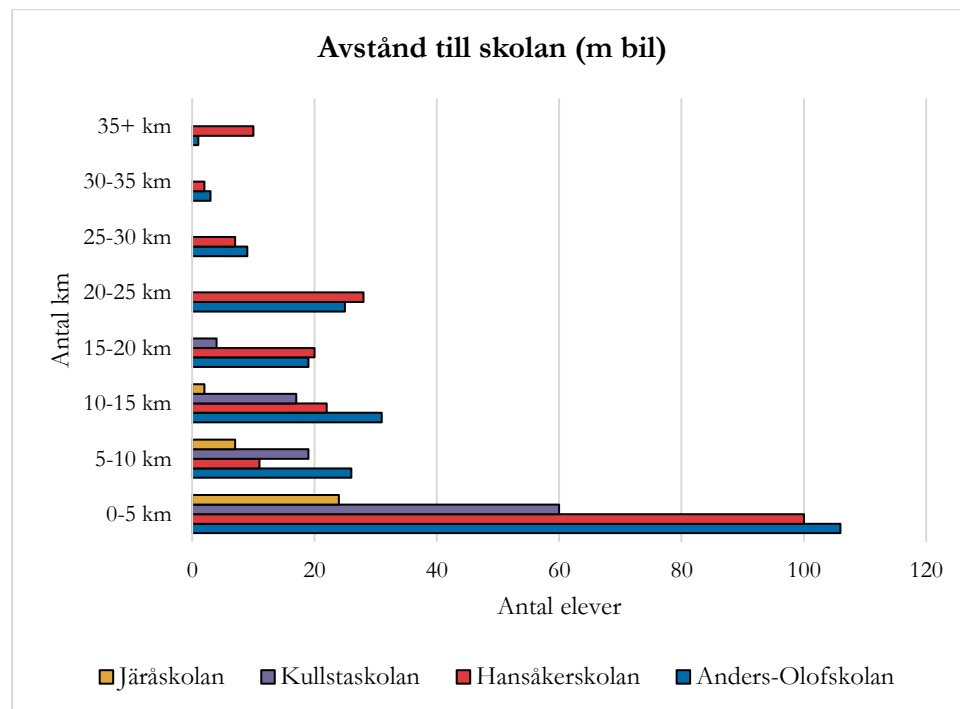
På grund av kommunens geografi är det många barn som är beroende av skolskjuts. Alla barn och ungdomar mellan 6–19 år i Ragunda kommun får ett busskort i syfte att skapa bättre rörlighet i kommunen och övriga länet.

³ Teoretiskt sett, eleven kan ha valt en annan skola och därmed ha en annan resväg.

Elever i förskoleklass, grundskola, särskola och gymnasiesärskola som går i den skolenhet där kommunen har placerat dem har rätt till skolskjuts om avståndet mellan bostaden och skolan överstiger:

- 2 km för elev i skolår F-3
- 3 km för elever i skolår 4–6
- 4 km för elever i skolår 7–9

Läsåret 22/23 hade totalt 66 elever skolskjuts till Kullstaskolan och 97 barn till Anders-Olofskolan. Till Järåskolan hade 38 barn skolskjuts. Sammanlagt hade 201 barn i Hammarstrand och Bispgården skolskjuts under läsåret vilket motsvarar ca 56 procent av alla grundskolelever i områdena. Majoriteten av eleverna fick skolskjuts via linjetrafik, ungefär 87 procent. 13 procent av de 201 eleverna fick skolskjuts via taxi.

Källa: Skolplanering.se

I diagrammet ovan visas en uppskattning av elevernas avstånd till skolan höstterminen 2023 uppdelat i intervaller om 5 km. Avståndet är mätt i termer av hur lång bilväg som eleverna har till skolan. För alla tre skolor gäller att majoriteten elever har mindre än 5 km till skolan. Att eleverna i Anders-Olofskolan har längre till skolan förklaras av att det är den största skolan sett till elevantal, samt numera är den enda mellanstadie- och högstadieskolan i Hammarstrand och Bispgården.

Skolorganisation och personal

Barn- och utbildningsavdelningen leds av skolchefen. Under avdelningsnivån finns grundskoleenheterna för Stugun, Hammarstrand och Bispgården. Dessa leds av två rektorer, en rektor för Hansåkerskolan samt en rektor för skolorna i Hammarstrand och Bispgården. Tidigare fanns en enhetschef för grundskoleenheten som var en länk mellan skolchefen och rektorerna. På grund av det ekonomiska läget har avdelningen fått göra organisatoriska förändringar under våren som har inneburit att funktionen inte längre finns kvar.

Skolorna i Hammarstrand och Bispgården har en gemensam skolledning med en rektor. Rektor delar sin tid mellan de tre skolorna och har huvudsaklig placering i Hammarstrand. Under rektor finns även en biträdande rektor för varje grundskola med placering på skolan. På Anders-Olofskolan är tjänsten som biträdande rektor/pedagogisk handledare en heltidstjänst. På Kullstaskolan och Järåskolan finns det en tjänst per skola på 50 procent som biträdande rektor/pedagogisk handledare och resterande 50 procent som undervisande lärare.

För skolorna i Hammarstrand och Bispgården finns en central elevhälsa. Liksom rektor delar även elevhälsan sin tid mellan de tre grundskolorna och har huvudsaklig placering i Hammarstrand. I elevhälsan ingår skolkurator, skolpsykolog, skolhälsovården med skolsköterskor och läkare, samt specialpedagoger med olika kompetenser. På alla skolor finns ett elevhälsoteam (EHT) som utgörs av rektor, specialpedagog, skolsköterska och kurator. För legitimerad personal (sköterskor, psykolog och läkare) finns en elevhälsochef.

Anpassad grundskola är en obligatorisk skolform i grundskolan (tidigare kallat särskola). I Ragunda kommun finns ingen egen anpassad grundskola, i stället är den anpassade grundskolan inkluderad i den ordinarie grundskolan. Det innebär att de elever som behöver extra stöd i skolan har tillgång till resurspersonal utmätt efter behov.

Alla elever som går i anpassad grundskola har någon form av intellektuell funktionsnedsättning. Eleverna som har behov av extra stöd har en individuellt anpassad läroplan för att utbildningen ska vara anpassad efter elevens förutsättningar. Det är en utmaning för kommunen att rekrytera rätt kompetens till elever inom den anpassade grundskolan. Resurspersonalen får handledning för att lyckas med sitt uppdrag men önskvärt vore att ha utbildade speciallärare med särskild pedagogisk kompetens för elever inom anpassad grundskola.

På Kullstaskolan och Järåskolan erbjuds fritidshem för barn mellan 6 och 12 år. Kommunen har även ett fritidshem i Överammer som är inkluderat i förskolans lokaler. För varje elev på fritidshem debiteras en fast månadsavgift. Hur hög avgiften är beror på hushållets sammanlagda inkomst, antalet barn och åldern på barnen, så kallad maxtaxa.

Ragunda kommun har liksom som många andra kommuner stora svårigheter att rekrytera behöriga lärare till skolan. Enligt aktuella siffror i Kolada har grundskolorna Ragunda kommun i snitt ca 33 procent legitimerade lärare med behörighet i minst ett ämne och ca 72 procent behöriga lärare. En person kan alltså ha pedagogisk högskoleexamen som lärare eller förskollärare men inte ha behörighet i ett särskilt ämne, därför skiljs dessa åt i statistiken. Fördelningen varierar mellan kommunens skolor vilket illustreras i tabellen nedanför.

Resursmått för grundskolan, (ovägt medel)	Anders-Olofskolan	Järåskolan	Kullsta-skolan	Hansåker-skolan (Stugun)	Snitt för kommunens grundskolor
Lärare (heltidstjänster) i åk 1–9 med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola, andel (%)	38,0	21,8	16,5	56,0	33,1
Lärare i åk 1–9 (omräknat till heltidstjänster) med lärarexamen, förskollärarexamen eller fritidspedagogexamen och med utfärdat examensbevis, andel (%)	64,1	77,4	66,4	80,2	72,0
Antal elever per lärare i åk 1–9 (omräknat till heltidstjänster). Övrig pedagogisk personal ingår inte	10,4	9,5	11,5	9,9	10,3

Källa: Kolada, data inhämtad från SCB och Skolverket

För de tre skolorna i Hammarstrand och Bispgården är snittet ca 25,4 procent legitimerade lärare med behörighet i ett ämne och 69,3 procent behöriga lärare. Snittet för alla landets kommunala grundskolor i samma mätning är 69,4 procent legitimerade lärare med behörighet i ett ämne respektive 85,4 procent behöriga lärare.

3.2 Den fysiska miljön

Nedan redogörs övergripande för skicket på skolornas lokaler och byggnader. För mer information hänvisar utredningen till Newsecs lokalresursutredning från 2022.

Kullstaskolan

Kullstaskolan byggdes under sent 70-tal. Byggnaden anses vara relativt välanpassad för dagens skolpedagogik. Klassrummen är små med den standard som var på 70-talet. I varje klassrum finns ett begränsat antal platser vilket gör att undervisningen kan vara beroende av att utnyttja grupprummen i de fall där elevantalet överstiger klassrummens kapacitet. Skolans matsal har också begränsat med platser.

Byggnadens utmaningar är dess konstruktion. Det platta taket har bytts ut men byggnader av denna typ erhåller ofta fuktskador. Byggnaden värms upp av direktverkande el vilket är kostsamt för kommunen. Skolgården är i behov av omstrukturering, bland annat utifrån avrinningsproblematik. På vintern är lokalerna kalla och på sommaren blir de väldigt varma.

Anders-Olofskolan

Anders-Olofskolan är troligen byggd under mitten av 60-talet. Annexet uppfördes på 50-talet. Det är ett omfattande problem att erhålla ventilation som uppnår dagens standard på skolan. Detta påverkar både elevernas och personalens arbetsmiljö negativt. Skolan anses inte vara utformad efter verksamhetens behov på 2020-talet. Skolgården är dåligt anpassad för de yngre eleverna. Det har dock gjorts vissa åtgärder för att skolgården ska vara mer tillgänglig för yngre elever, exempelvis har det tillkommit gungor.

Anders-Olofskolan är byggd på en nipa och det gör att markens bärighet på sikt är osäker. Det är inte ovanligt med skred längs älven och dess raviner. Den senaste undersökning som har gjorts av marken kring skolan är från 2016 när två skred hade inträffat ca 100 meter från skolan. Av rapporten framkommer att de branta slänterna i ravinen sydost om skolan är instabila och att det föreligger rasrisk, men att det är svårt att säga om när ytterligare ras kan komma att ske (Rapport besiktning av skred, 2016-06-07).

En geologisk undersökning av marken under Anders-Olofskolan är på gång att genomföras men vid tiden för skolutredningens genomförande har undersökningen inte påbörjats. Därför kan den här utredningen inte ta den geologiska undersökningens resultat i beaktande. Utredningen uppmanar politiken att bevaka utvecklingen av den geologiska undersökningen och väga samman resultatet med de rekommendationer och förslag till beslut som lämnas här.

Järåskolan

Järåskolan byggdes på 50-talet för att utgöra lokaler åt vuxenutbildning. Byggnadens souterrängplanskonstruktion skapar problem såsom att den svaga lutningen på taket medför läckage och fuktskador som följd. Det finns ett stort behov av att byta ut fönster och dörrar i byggnaden, de flesta fönster och dörrar är original sedan 50-talet. Även på Järåskolan är ventilationen ett problem som är

svårt att åtgärda. Tillagningsköket för skolmaten är slitet och behöver bytas ut. Skolans utemiljö är nyligen iordninggjord.

Till Järåskolans byggnader hör ett annex som byggdes på 60-talet. Annexet har ingen mekanisk ventilation eller något brandskydd och ska därför inte nyttjas.

I Järåskolan saknas lokaler för slöjdundervisning. Årskurs 4–5 har därför åkt till Hammarstrand en dag i veckan för att tillgodose detta. För eleverna i årskurs 3 kan man bedriva slöjdundervisning på enklare sätt i befintliga lokaler.

Mot bakgrund av de brister som uppmärksammats i Järåskolans lokaler, och den följaktiga verksamhetsflytten, har kommunen upphandlat moduler som ska agera tillfälliga lokaler för Järåskolan. Modulerna ska vara iordningsställda inför starten på höstterminen 2023. Eleverna i årskurs F-3 kommer att hålla till i modulerna medan eleverna i årskurs 4–5 flyttar till Anders-Olofskolan.

3.3 Ekonomi och personal

Liksom många andra kommuner står Ragunda kommun inför en utmanande ekonomisk situation. Den senaste tiden har ekonomin präglats av hög inflation och stigande räntor, och en lågkonjunktur är i antågande. Detta har lett till att kommunens ekonomiska utmaningar har ökat märkbart på kort tid.

Inflationen bidrar till att kommunens kostnader för pensioner näst intill fördubblas mellan år 2022 och 2024. Pris- och löneökningarna urholkar skatteunderlaget och kommunens kostnader ökar i högre takt än intäkterna. För att undvika en situation där skatte- och statsbidragsintäkterna inte klarar av att täcka kostnaderna för kommande års verksamheter, måste kommunen i större utsträckning planera för strukturella förändringar som leder till kostnadsminskning på sikt.

För skolans del gäller att särskilda ekonomiska medel, exempelvis bidrag, är en förutsättning för att klara den omställning som är nödvändig utifrån elevernas rätt till en god och likvärdig utbildning. Kommunen erhåller både generella och riktade statsbidrag som är tänkta att stärka arbetet inom barn- och utbildningsområdet. Förvaltningens erfarenhet är att statsbidragen äts upp av driftskostnader för att få verksamheten att gå ihop, vilket riskerar att riktade bidrag inte används till det pengarna är öronmärkta för. Exempelvis har statsbidraget för likvärdig skola ingått i barn- och utbildningsavdelningens ordinarie driftsbudget sedan 2020.

I tabellen nedan redogörs först för barn- och utbildningsavdelningens totala budget mellan åren 2018 och 2023. I raden under visas personalkostnadsökningarna i procent för varje år.

Barn- och utbildningsavdelningens budget, tkr	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Budget	73 169	71 200	78 021	83 170	90 597	94 955
PO-ökning	2,58 %	2,02 %	3,0 %	2,5 %	2,5 %	4,1 %

Innevarande år har barn- och utbildningsavdelningen ställts inför ett besparingskrav för att nå en budget inom ram. Kommunstyrelsen beslutade att skära ner ca 7 procent av avdelningens totala budget, sammanlagt ca 6,5 miljoner. I maj fattades beslutet om var i verksamheten som besparingarna skulle göras. Kortsiktiga besparingskrav som framtvingar nedskärningar i verksamheten riskerar att slå negativt på verksamhetens kvalitet, både på kort och lång sikt. Med hänsyn till den ekonomiska utvecklingen i samhället är det troligt att samma scenario riskeras att upprepas framgent.

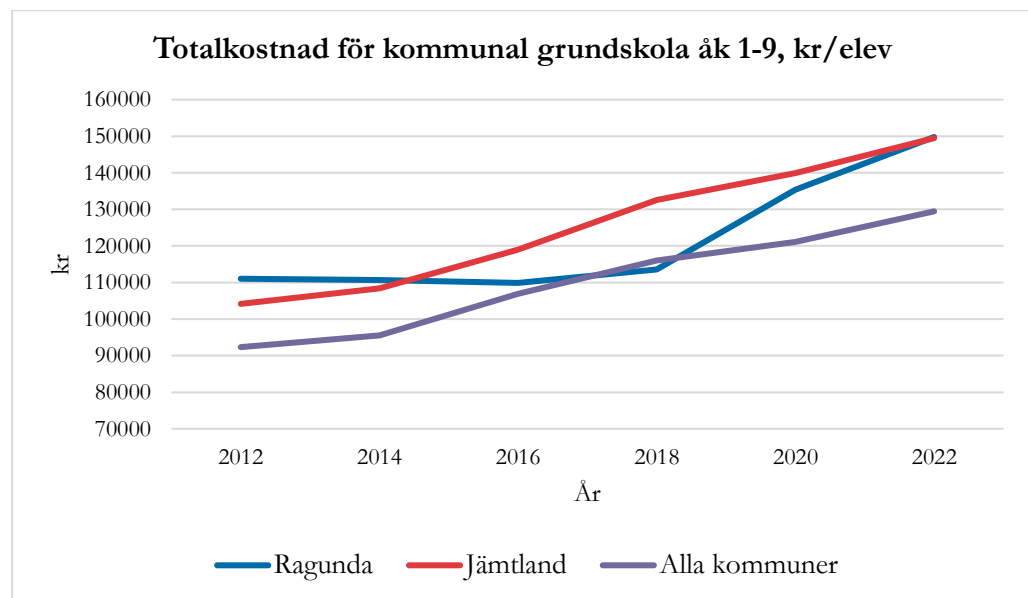
Utredningen kan konstatera att trots att barn- och utbildningsavdelningens anslag ökar varje år så har verksamheterna svårt att hålla budgeten. Det syns i tabellen nedan, där den totala budgeten för grundskoleverksamheten presenteras för åren 2014–2022. I första kolumnen presenteras grundskolans budget för året, i andra kolumnen presenteras utfallet i årsredovisningen, och i den tredje kolumnen presenteras avvikelserna mellan budget och utfall.

Grundskoleverksamhetens budget, tkr	Budget	Utfall	Avvikelse
2014	43 282	42 444	839
2015	43 549	44 049	-500
2016	43 818	39 724	4 094
2017	44 056	41 302	2 754
2018	46 659	45 071	1 588
2019	47 191	52 877	-5 686
2020	49 677	55 191	-5 514
2021	54 315	56 058	-1 743
2022	59 796	64 373	-4 577

I den totala budgeten för grundskoleverksamheten som presenteras i tabellen ovan ingår budgeten för de fyra grundskolorna (inklusive fritidshem och elev- och studieassistenter), anpassad grundskola samt övergripande kostnader. I övergripande kostnader ingår bland annat elevhälsa, skolskjuts, skolchef och rektorer och interkommunal ersättning. I bilagan finns en detaljerad tabell över grundskolans budget och utfall mellan 2014–2022 fördelat på olika kostnadsställen (s. 54).

De senaste fyra åren har grundskolan haft ett minusresultat i årsredovisningen. Trots att verksamheterna har ställts inför besparingskrav och åtgärder har vidtagits för att komma i ram så överstiger kostnaderna budgeten. För 2023 är grundskoleverksamhetens totala budget ca 63,6 miljoner kronor. De preliminära siffrorna för delårsbokslutet visar att grundskolan gör ett minusresultat om ca 6,5 miljoner kronor för delåret. Det vittnar återigen om den tuffa ekonomiska situationen som råder och om verksamhetens svårighet att hålla budgeten.

Förvaltningen ser med stor oro hur personalomkostnaderna inom de personaltäta verksamheterna ökar och uttrycker bekymmer inför nästkommande års budget. Utredningen bedömer därför att strukturella förändringar i kommunens verksamhetsplanering, som har möjlighet att ge långsiktig och hållbar effekt över tid, bör beslutas om.

Källa: Kolada

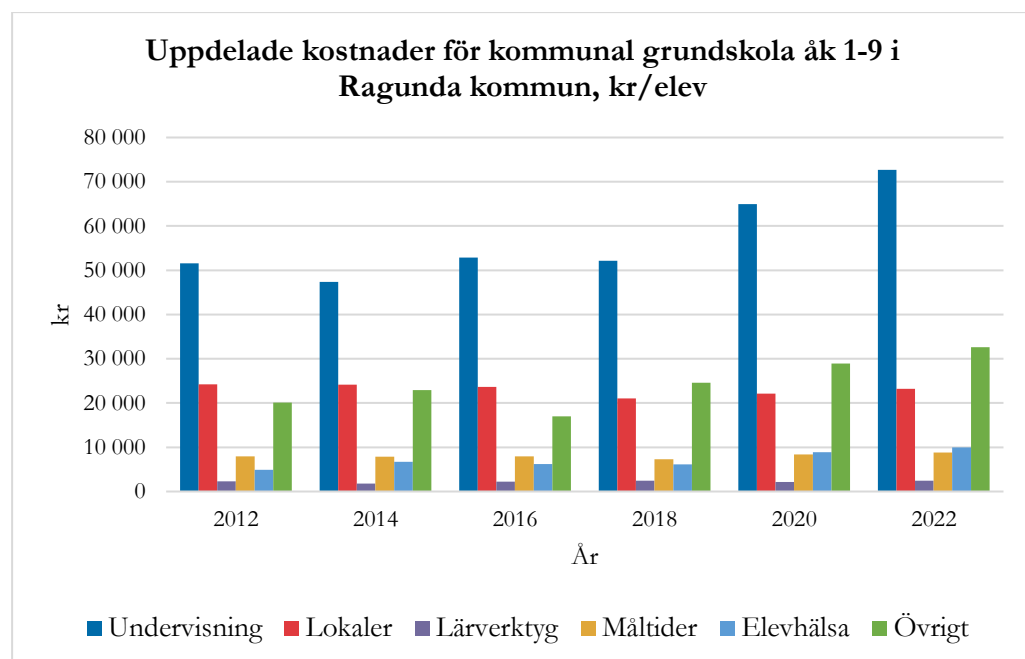
Diagrammet visar utvecklingen av den totala kostnaden per elev för grundskola årskurs 1–9 mellan åren 2012–2022 för Ragunda kommun, alla kommuner i Jämtlands län samt alla Sveriges 290 kommuner.⁴ I statistiken ingår kostnader för:

⁴ Mått för kommunerna i Jämtlands län och samtliga 290 kommuner avser ovägt medel

lokaler och inventarier, måltider, elevhälsa, undervisning, läromedel, utrustning och skolbibliotek, övriga kostnader (till exempel SYV-verksamhet, OH-kostnader, fritidsledare med mera). Kostnaden för skolskjuts ingår inte i måttet.

Som diagrammet visar har det skett en ökning av kostnaderna för grundskolan per elev den senaste femårsperioden. Mellan år 2012 och 2018 rörde sig totalkostnaderna från ungefär 111 000 kr/elev till 113 000 kr/elev, vilket innebär en ökning med ungefär 2000 kr/elev. Från 2018 till 2022 har totalkostnaderna ökat med drygt 36 000 kr/elev.

Diagrammet nedan visar en fördelning av kostnaderna för grundskolorna i Ragunda kommun uttryckt i kronor per elev mellan år 2012–2022. Det ger en tydligare bild av spridningen mellan olika kostnader inom skolan.

Källa: Kolada

Verksamheten under barn- och utbildningsavdelningen ingår i kommunens kärnuppdrag. Skola och barnomsorg är lagstadgad verksamhet som kommunen är skyldig att tillhandahålla sina medborgare. Utöver Kommunallagens krav om att verksamheten ska finnas, ställer Skollagen även krav på verksamhetens kvalitet.

Med den senaste tidens kostnadsökningar och svårighet att få budget i ram 2023 kan det konstateras att det ekonomiska läget inom barn- och utbildningsavdelningen är ansträngt. En annan aspekt handlar om lönekostnaderna för behörig personal inom skolan. Skollagen säger att undervisningen ska bedrivas av behörig personal, vilket kan tolkas som att den eftersträvaransvärda nivån av lärarbehörighet är 100 procent på alla landets skolor.

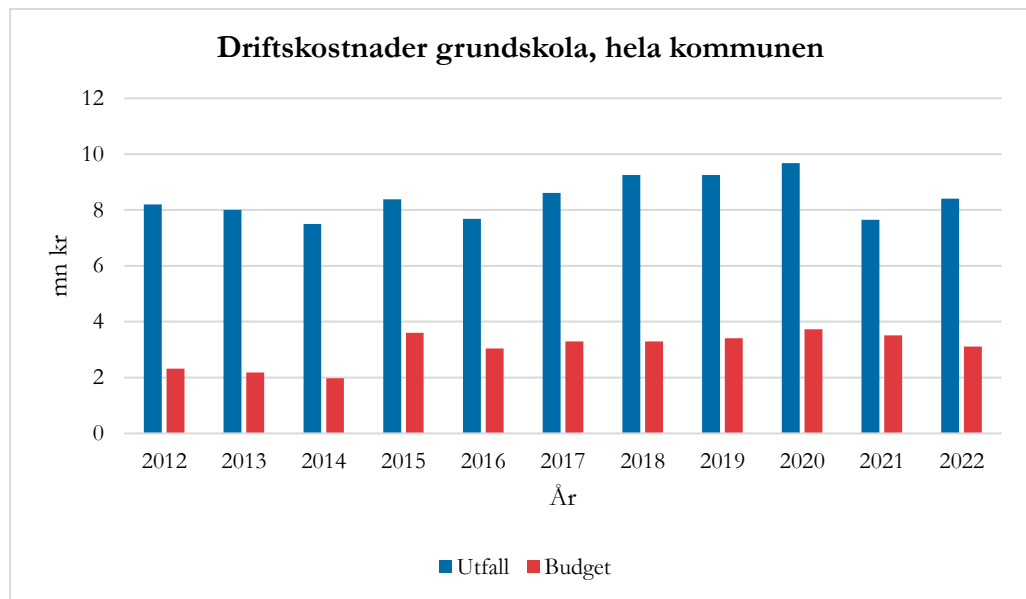

Dit har kommunen en lång väg. För barnens rätt till likvärdig utbildning och utbildning av god kvalitet är det viktigt att kommunen arbetar för att höja behörighetsgraden inom lärarkåren. Det gäller både kommunsnittet och behörighetsgraden mellan skolorna då det föreligger stor variation mellan skolorna.

En ökning av behörighetsgraden skulle emellertid innebära en ökning av lönekostnaderna. Enligt statistik från SCB tjänar en lärare i grundskolan med högskoleutbildning längre än 3 år genomsnittligen 13 000 kr mer i månadslön än en grundskolelärare som endast har gymnasial utbildning, och ca 7 000 kr mer i månadslön än en grundskolelärare som har studerat mindre än 3 år vid högskolan (SCB 1). Behörig personal kostar alltså mer än personal utan behörighet. Hansåkerskolan, skolenheten med högst lärarbehörighet i kommunen, erfar redan svårigheter att komma i budget trots att behörighetsgraden inte är 100 procent. Således är det svårt att se hur kommunen skulle ha råd att bemanna fyra skolenheter med fullt behörig personal givet det redan ekonomiskt ansträngda läget, utan att göra omfördelningar och omprioriteringar i budgeten och verksamheten.

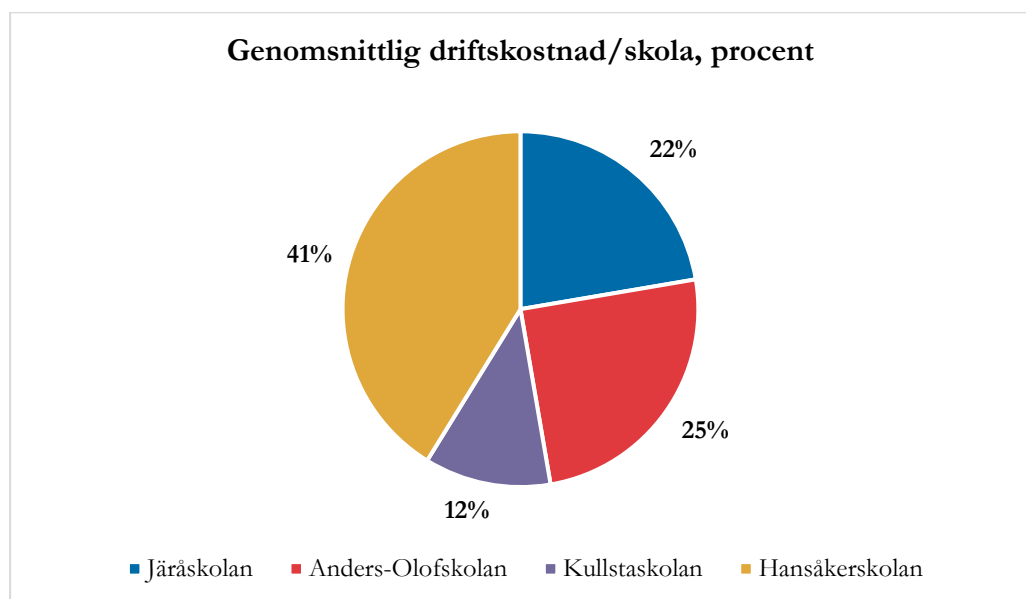
En annan kostnadsutmaning för kommunen är det eftersatta underhållet av kommunens fastigheter. Detta påverkar verksamheterna som bedrivs i lokalerna. En stor del av fastighetsbeståndet är i behov av renoveringar och investeringar. I Sverige investerades mycket pengar i kommunala lokaler på 60-talet och 70-talet i samband med kommunsammanslagningarna. Efter sammanslagningarna saknade många av kommunerna resurser för att löpande underhålla alla lokaler. Därför finns det en generell underhållsskuld i väldigt många kommunala fastigheter runtom i landet.

Många fastigheter från den här tiden närmar sig slutet på sin tekniska livslängd. I Ragunda kommun finns ingen heltäckande inventering av renoverings- och investeringsbehovet i skolans fastigheter. Problemen åtgärdas i takt med att dem upptäcks i dialogen mellan verksamheterna och förvaltningen, och med hänsyn till utrymmet i investeringsbudgeten. Därför går det i nuläget inte att uppskatta hur omfattande eller kostsamt det totala renoveringsbehovet är.

Källa: Ekonomienheten

I diagrammet ovan redovisas de sammanlagda driftskostnaderna för kommunens fyra grundskolor uttryckt i miljoner kronor mellan åren 2012 och 2022. Den blå stapeln visar den faktiska kostnaden, det vill säga utfallet, och den orangea stapeln visar budgeten för skolans driftskostnader. Det kan konstateras att den faktiska driftskostnaden för grundskolornas lokaler har överstigit den budgeterade summan varje år de senaste elva åren. I snitt överstiger utfallet den budgeterade summan med cirka 180 procent.

Källa: Ekonomienheten

Cirkeldiagrammet visar en beräkning av skolornas genomsnittliga driftskostnad per år mätt mellan 2012–2022, uttryckt som procentuell andel av den genomsnittliga totala driftskostnaden för kommunens grundskolor. Med andra ord är det en uppskattning av hur driftskostnaderna är fördelade mellan skolorna. Den skola som står för den största andelen av de totala driftskostnaderna är Hansåkerskolan, ca 41 procent. Driftskostnaderna för de tre skolenheterna i Hammarstrand och Bispgården utgör ungefär 59 procent av de totala driftskostnaderna. Kullstaskolan har klart lägst driftskostnad av kommunens grundskolor.

Sett till hur många elever som går på varje skola är det tydligt att Järåskolan sticker ut som den skola med dyrast driftskostnader per elev. Ytterligare underlag om lokalkostnader och jämförelser mellan skolorna går att hitta i Newsecs lokalresursutredning.

Kompetensförsörjning

Förvaltningen ser bekymrat på hur bemanningen i skolorna ska gå ihop på sikt. Det handlar i synnerhet om låg tillgång på behörig personal, men också om den generella utmaningen som kommunen står inför med att rekrytera personal. Det finns en utbredd oro inom förvaltningen för hur kommunen ska klara av att leverera välfärdstjänster till kommunens invånare, både på grund av det ekonomiska läget och läget med kompetensförsörjningen.

Stabila och moderna arbetsplatser, god arbetsmiljö, samt bra löner och förmånliga arbetsvillkor är alla grundläggande förutsättningar för att vara en konkurrenskraftig arbetsgivare på dagens arbetsmarknad. Kommunens geografiska läge, med långa pendlingsavstånd till närliggande städer, och den låga inflyttningen till kommunen, försvagar kommunens rekryteringsunderlag. Inom vissa personalgrupper kan distansarbete vara en framgångsfaktor, men det är svårare i verksamheter som kräver personal på plats varje dag.

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning som i den nära framtiden ser ut att bli alltmer ansträngande. Detta beror på att kommunen har en betydande våg av pensionsavgångar att vänta inom kort. Enligt en översyn som HR-enheten nyligen gjorde väntas ungefär 140 anställda att gå i pension till år 2030. Det motsvarar en fjärdedel av all tillsvidareanställd personal inom kommunen. Siffrorna bygger på antagandet om att personerna går i pension vid 65 års ålder vilket därför är något osäkert, vissa pensioneras tidigare medan andra väljer att arbeta längre. En del av den nuvarande personalen som väntas gå i pension till år 2030 arbetar redan efter pensionsålder, vilket ökar sannolikheten att de pensioneras i närtid.

Bara inom skolans verksamhetsområde väntas ca 40 personer gå i pension fram till år 2028. Till antalet motsvarar det all personal på Hansåkerskolan, som är

kommunens näst största skolenhet. Även här är det sannolikt att några pensioneras innan 2028 eftersom de redan uppnått pensionsålder.

Siffrorna för kommande pensionsavgångar väcker oro kring hur kommunen ska klara av att bemanna skolverksamheten. Det gäller särskilt för kompetenser som speciallärare, ämneslärare och förskollärare. Skollagen ställer krav på behörighet inom dessa yrken, men det är utmanande för kommunen att säkerställa kompetensen genom kompetensutveckling av befintlig personal. Studietiden för att bli ämneslärare är 4,5 år respektive 3,5 år för att bli förskollärare tillika låg- och mellanstadielärare.

En annan aspekt som riskerar att försvåra kompetensförsörjningen inom kommunens verksamheter på sikt, är att verksamheter kan komma att konkurrera om samma arbetskraft. Rekryteringen på barn- och utbildningsavdelningen konkurrerar delvis med rekryteringen på stöd- och omsorgsavdelningen då samma personer kan ha kompetens för flera yrkeskategorier.

För att uppmuntra befintlig personal till kompetensutveckling erbjuder kommunen ett studiebidrag till anställda som studerar mot ett bristyrke.⁵ Studiebidraget utdelas både till personal som utökar sin legitimation med behörighet i fler ämnen och till obehörig personal som studerar till att få behörighet. Sedan 2020 har sexton anställda lärare/förskollärare och åtta anställda barnskötare beviljats studiebidrag av kommunen. Av dessa har elva lärare /förskollärare och åtta barnskötare fullgjort sina utbildningar. Kostnaden för studiebidraget varierar beroende på antalet sökande varje termin, uppskattningsvis 700 000 kr per år. Kommunen erfar att intresset för studiebidraget har avtagit då endast fem anställda har ansökt om studiebidrag för kompetensutveckling till höstterminen 2023.

För att kommunen ska klara av sitt uppdrag i framtiden behöver strukturella åtgärder vidtas för samtliga personalkrävande verksamheter. Förvaltningen menar att det är en nödvändighet för att klara av att säkra kommunens uppdrag att leverera välfärdstjänster till kommunens invånare.

Den nationella lärarbristen

Skolverkets lärarprognos från 2021 visar att år 2035 förväntas 12 000 legitimerade lärare och förskollärare saknas i Sverige. Med det menar Skolverket att det inte finns tillräckligt många nyutexaminerade behöriga lärare för att möta det beräknade examinationsbehovet, inte att det kommer att saknas lärare för att bedriva undervisning. Sannolikt kommer då, precis som i dag, obehöriga lärare användas för undervisningen. Bristen bedöms bli störst bland yrkeslärare inom gymnasieskolan och ämneslärare inom grundskolans årskurs 7–9. Det bedöms

---

⁵ För heltidsstudier erhålls studiebidrag om 5000 kr, för halvtidsstudier erhålls studiebidrag om 2500 kr.

även bli viss brist på förskollärare och grundskolelärare med inriktning mot årskurs 4–6 år 2035 (Skolverket 2021).

Samtidigt som tiotusentals utbildade lärare saknas är det även allt fler lärare som väjer att lämna yrket. Enligt en rapport från SCB är dålig arbetsmiljö, stress och hög arbetsbelastning de vanligaste orsakerna till att lärare lämnar sitt yrke (SCB, Lärare utanför yrket). För många administrativa uppgifter, små möjligheter att styra över arbetsituationen, att arbetet är psykiskt krävande, och mängden arbetsuppgifter som inte hör till yrket bidrar i hög utsträckning till att lärare väljer att byta arbete. Att verka för en bra arbetsmiljö, hållbar arbetsituation och ge lärare möjlighet att fokusera på kärnuppgiften är därför grundläggande för att bibehålla personal i skolan.

I SCB:s rapport om läraromsättningen undersöktes också vad som kan få lärare att tänka sig att komma tillbaka till läraryrket. Mer arbetstid för att förbereda, genomföra och följa upp undervisningen samt rimligare arbetsbelastning i förhållande till arbetstid lyfts bland annat som högt värderade faktorer av omkring 70 procent av de svarande. Närmare 60 procent angav att faktorer som att kunna styra över arbetsituationen och högre lön skulle kunna bidra till en eventuell återgång.

Skolverket har undersökt hur ett urval av skolans huvudmän hanterar bristen på behöriga lärare och förskollärare (Skolverket 2018). Enligt Skolverkets kartläggning är viktiga framgångsfaktorer när det gäller lärarförsörjning att:

- satsa på arbetsmiljön för att attrahera och behålla lärare
- avlasta lärare så att de kan fokusera på att planera, genomföra och följa upp undervisningen
- genomföra särskilda lokala lönesatsningar, lön under utbildning till anställda lärare och möjlighet att kombinera utbildning och arbete
- rekrytera lärarstudenter redan under utbildningen genom att erbjuda förmånliga ekonomiska villkor och ha en väl fungerande introduktion
- ge stöd till rektorer i arbetet med lärarförsörjning
- huvudmännen har funktioner på central nivå som håller ihop och driver arbetet systematiskt och långsiktigt

Till följd av lärarbristen och den höga läraromsättningen ökar konkurrensen om arbetskraften mellan arbetsgivare. Konkurrensen är kännbar både inom och mellan kommunerna, både inom länet och jämt mot angränsande län. Det blir allt vanligare att offentliga arbetsgivare erbjuder ekonomiska förmåner utöver lönen för att vara konkurrenskraftig på arbetsmarknaden. Det kan exempelvis handla om att nyanställda inom bristyrken i en kommun erhåller flyttbidrag eller en bonus när de har arbetat en viss tid i kommunens verksamhet. För kommuner som Ragunda, som inte befinner sig i ett ekonomiskt läge att matcha sådana

erbjudanden, innebär det ännu större utmaningar att konkurrera med arbetsgivare i närområdet som har bättre ekonomi.

Rekryteringsläget inom grundskolan

Utredningen har undersökt antalet rekryteringstillfällen som förekom på grundskoleenheterna i Hammarstrand och Bispgården under perioden april 2021 till juni 2023. På grund av att kommunen har bytt rekryteringssystem är det svårt att ta fram statistik tidigare än så. Totalt har 55 tjänster och 49 annonser legat ute för rekrytering den senaste tvåårsperioden. Majoriteten av utlysningarna gällde grundskolelärare till låg- och mellanstadiet samt ämneslärare till högstadiet. Flera av tjänsterna har utlysts upprepade gånger. Tre ämneslärartjänster på Anders-Olofskolan har annonserats flest gånger, de har annonserats tre gånger (inför varje nytt läsår). Flest utlysningar har gjorts på Anders-Olofskolan, därefter Kullstaskolan och Järåskolan i inbördes ordning.

Antal annonser ute för rekrytering, 04/2021–06/2023*	Anders-Olofskolan		Järåskolan		Kullstaskolan		Summa	
	Utlyst	Tillsatt	Utlyst	Tillsatt	Utlyst	Tillsatt	Utlyst	Tillsatt
Ämneslärare	16	6	-	-	-	-	16	6
Lärare, låg/mellanstadiet	5	4	6	4	10	4	21	10
Speciallärare, pedagogisk handledare	1	1	1	0	1	0	3	1
Övriga (studieassistent, skolvård, timvikarie, barnskötare, administratör m.m.)	7	6	1	1	1	1	9	8
Summa	29	17	8	5	12	5	49	27

*Tabellen visar antalet jobbannonser som legat ute för rekrytering, fördelat på olika yrkesgrupper och på skolorna i Hammarstrand och Bispgården. I majoriteten av annonserna har en tjänst utlysts, i ett fåtal annonser har flera tjänster utlysts.

Källa: HR-enheten

Av de 49 jobbbannonserna ledde 27 till rekryteringar där tjänster kunde tillsättas. Det motsvarar 55 procent. Med andra ord har 45 procent av annonserna som legat ute den senaste tvåårsperioden inte lett till någon anställning. Hur många av de rekryterade som var behöriga eller legitimerade för tjänsten de rekryterades till har inte undersökts.

Tjänster som tillsätts med obehörig personal måste utlysas igen vid nytt läsår, och nyanställda som är obehöriga kan inte få en tillsvidare tjänst. Enligt Skollagen kan personer som inte har legitimation och rätt behörighet endast anställas ett läsår i taget i det fall det inte går att anställa en legitimerad lärare eller förskollärare med rätt behörighet.

Det här får givetvis konsekvenser för eleverna som inte får undervisning av behöriga lärare. Det får också konsekvenser för verksamheten, till exempel för att obehöriga lärare inte får sätta betyg ensamma. Betygsättningen kräver därför mer resurser och ökar kraven på samarbete med den legitimerade personalen. Det riskerar också att slå negativt på kontinuiteten i skolan och därmed skapa en otrygghet i både arbetslaget och för eleverna, när personal inte kan anställas långsiktigt.

3.4 Utmaningar i verksamheten

Under följande avsnitt analyseras risker och utmaningar med dagens skolstruktur i Hammarstrand och Bispgården med utgångspunkt i Skollagens krav. Skillnader mellan skolorna diskuteras med fokus på konsekvenser för elevernas skolgång, personalens arbetsmiljö och organisationens förmåga att säkerställa rätten till likvärdig utbildning.

Utredningen har ringat in tre faktorer som på olika sätt utgör hinder i verksamheten och som har negativa konsekvenser för barns rätt till en trygg skolgång, likvärdig utbildning och utbildning av god kvalitet. Den första handlar om skillnader i undervisningsform mellan skolorna i Hammarstrand och skolan i Bispgården. Den andra handlar om gruppbildningsprocessen vid skolövergången från Kullstaskolan och Järåskolan till Anders-Olofskolan. Den tredje faktorn handlar om strukturella organisatoriska utmaningar som följer av nuvarande skolstruktur.

Undervisningsform

Läroplanen, kursplanen och timplanen är dokument från Skolverket som styr undervisningen i skolan. Syftet med dessa dokument är att säkerställa att alla elever får en likvärdig utbildning oavsett vilket skola de går på. Vanligtvis bedrivs undervisningen i åldersseparerade klasser, vilket innebär att för varje årskurs finns en eller flera skolklasser. Så är fallet på Anders-Olofskolan och Kullstaskolan. På Järåskolan bedrivs undervisningen däremot i åldersblandade skolklasser, även

kallat B-form. Det betyder att elever i olika årskurser har undervisning tillsammans. Detta förekommer oftast i mindre skolor med litet elevunderlag.

Rektorns erfarenhet är att undervisning i B-form är en faktor som försvårar verksamheten. Att undervisa två årskurser samtidigt riskerar att göra det svårare för läraren att följa läroplanen för de olika årskurserna eftersom lektionerna pågår parallellt i samma klassrum. Undervisning i B-form är därför generellt förknippat med mer individuellt arbete, medan åldersseparerade klasser skapar bättre förutsättningar för läraren att undervisa i helgrupp. Förutsättningarna för eleverna att samarbeta i klassrummet försämras vid åldersblandad undervisning (Skolverket 1). Det underlättar för läraren att hålla samman innehållet och gruppen i ett klassrum där alla elever följer samma kursplan och därmed deltar i samma lektion.

I vissa ämnen har personalen kunnat se skillnader i kunskapsnivå mellan eleverna i mellanstadiet som kommer från Kulltaskolan och Järåskolan. Utredningen kan inte ge ett entydigt svar på vad detta beror på, men det skulle kunna vara en bidragande orsak att eleverna har haft olika förutsättningar att ta till sig undervisningen och uppnå kunskapsmålen på grund av skolornas olika undervisningsformer. Därmed kan skolornas olika undervisningsformer i kombination med den varierade behörighetsgraden mellan skolorna förstås inskränka på barns rätt till likvärdig och kvalitativ utbildning.

På större skolenheter där det finns åldersseparerade klasser samt parallellklasser har ämneslärare och klassföreståndare mer möjlighet att arbeta i och planera undervisningen tillsammans. Med andra ord finns det bättre förutsättningar för det kollegiala lärandet att få grogrund i större skolenheter. Det ökar chanserna för personalen att verka i en stimulerande arbetsmiljö som har positiva effekter för elevernas utbildning. Utöver att det effektiviserar verksamheten ger det bättre förutsättningar för lärare att samverka och samplanera. På en mindre skolenhet försvåras undervisningens förberedelser, genomförande och efterarbete av att det finns färre lärare. Små skolenheter är dessutom mer sårbara vid sjukfrånvaro i arbetsgruppen eftersom det finns färre kollegor som kan täcka upp i verksamheten.

Vidare erfar rektor även att undervisning i B-form minskar attraktiviteten på Järåskolan vid rekrytering av personal. Fler lärare som anställs mot lågstadiet uttrycker att de föredrar att arbeta på Kulltaskolan med anledning av att klasserna är åldersseparata. Det har även hänt att sökande har tackat nej till en tjänst på Järåskolan med anledning av den åldersblandade undervisningen. Det är alltså ett strukturellt bekymmer för kompetensförsörjningen på Järåskolan att undervisningen bedrivs i B-form som motverkar utbildningens likvärdighet och kvalitet. Detta riskerar att slå negativt mot skolorganisationen, men framför allt drabbar det eleverna. En förutsättning för att kunna säkerställa att utbildningen är likvärdig mellan kommunens skolor, och att kvaliteten håller hög nivå på alla

kommunens skolor, är att det finns goda möjligheter för kompetensförsörjningen vid samtliga skolenheter.

Gruppbildningsprocessen vid skolövergång

Inför årskurs 6 sker en sammanslagning av Anders-Olofskolans årskurs 5 och Järåskolans årskurs 5. Eleverna som kommer från Järåskolan integreras i befintliga grupper i de två parallellklasserna i syfte att öka den sociala kontaktytan.

Skolpersonalens erfarenhet är att den här processen har varit socialt påfrestande för elever och har försvårat för personalen att fokusera på kursplanen. Gruppbildningen i årskurs 6 har tagit lång tid att stabilisera och de senaste åren har många trygghetsärenden skapats i årskurs 6. Personalen på skolan har behövt tillkalla möten med vårdnadshavare på grund av sociala oroligheter i klasserna.

Utmaningarna med gruppbildningsprocessen stjäl både tid och kraft från undervisningen och riskerar att få negativa konsekvenser för barnens utbildning. Inte minst är det synd om barnen som befinner sig i en konfliktfylld miljö i stället för ett tryggt och berikande socialt sammanhang. När de sociala oroligheterna i klassrummen tar tid från undervisningen och hindrar lärarna från att fokusera på ämnesutbildningen går det ut över alla elever, eftersom hela klassrummet påverkas.

Arbetsmiljömässigt blir situationen även belastande för personalen. Allt för stor del av pedagogernas tid går till gruppstärkande aktiviteter och konflikthantering i stället för att användas till att planera och genomföra undervisning.

Lärarna i mellanstadiet är ansvariga för betygssättningen i årskurs 6. Därför är det viktigt att de ges goda förutsättningar för att stimulera, utveckla och bedöma elevernas kunskaper. När skolövergången sker inför olika årskurser som det gör i dagsläget, betyder det att lärarna har två läsår tillsammans med vissa elever och ett läsår ihop med andra elever. Det innebär i sig att lärarna har olika förutsättningar att bedöma elevernas kunskapsnivåer inför betygssättningen. När det dessutom uppstår konflikter och sociala oroligheter som stjäl tid från undervisningen ges läraren ännu sämre förutsättningar att kunna göra en rättvis bedömning elevernas kunskapsnivåer. På så vis riskerar gruppbildningsprocessen i årskurs 6 att bli en faktor som orsakar sämre måluppfyllelse mot läroplanen och försvårar för lärarna att sätta rättvisa betyg.

Årskurs 6 innebär på flera sätt en nivåhöjning av barnens skolgång. I årskurs 6 får eleverna sina första betyg och de förbereds inför högstadiet och övergången till ämneslärare. Dessutom genomförs nationella kunskapsprov i årskurs 6. På så vis är det ett avgörande och för många elever stressande skolår. Därför är det viktigt att barnen har en trygg skolmiljö och ett bra socialt klimat i klassrummet.

Genom personalens erfarenheter av gruppbildningsprocessen blir det tydligt att barns rätt till en trygg miljö med möjlighet till lärande och barns rätt till en god likvärdig utbildning inte uppfylls. Beskrivningen av nuvarande gruppbildningsprocessen verkar både skapa otrygghet och stress hos eleverna, samt påverka utbildningens kvalitet.

Organisatoriska utmaningar

Utredningen erfar att nuvarande skolstruktur orsakar sårbarheter i verksamheten på grund av att centrala funktioner ansvarar för flera skolenheter fördelat på två orter. Ett exempel är att Järåskolan, Kullstaskolan och Anders-Olofskolan ingår i samma rektorsområde. Skolornas rektor har sin huvudsakliga arbetsplats i Hammarstrand då majoriteten av eleverna och personalen samlas på orten. Rektorn vittnar om en känsla av otillräcklighet när den inte kan vara närvarande i verksamheten på alla skolenheter samtidigt. Sedan införandet av en biträdande rektor på varje ort har detta blivit bättre, men det kvarstår att rektor har huvudansvaret.

Att ha huvudansvar för tre skolor på två orter skapar en arbetssituation där rektor ständigt måste prioritera vilken verksamhet som har störst behov, samtidigt som behovet alltid är konstant. Detta riskerar att skapa obalans i rektorns stöd till skolpersonalen, och att försämra styrningen och ledningen i verksamheten.

Vidare skulle det även kunna innebära en säkerhets- och trygghetsbrist om en akut händelse skulle inträffa på endera orten när rektorn har en arbetsdag förlagd på den andra orten. Rektorn menar att finns en oro över att inte kunna vara på rätt ställe vid rätt tillfälle om något skulle ske som kräver rektorns inblandning skyndsamt.

Inom barn- och utbildningsavdelningen finns ett önskemål om att tillsätta en övergripande intendent med syfte att avlasta samtliga rektorer med frågor inom det kommunala uppdraget. Det kan exempelvis vara frågor som rör lokalernas underhåll och felanmälningar i skolans utrymmen. Personalens erfarenhet är att det är områden som tar stor tid och fokus från den pedagogiska ledningen, samtidigt som det är ett viktigt arbete för att säkerställa en god arbetsmiljö på skolorna. Utifrån det budgetläge som råder är detta inte möjligt i dagsläget. Det ekonomiska läget förhindrar på så vis för organisationen att utvecklas och effektiviseras.

Utöver att dela på en rektor delar de tre skolenheterna i Hammarstrand och Bispgården på en gemensam elevhälsa. Även elevhälsan utgår huvudsakligen ifrån Hammarstrand. På samma sätt riskerar detta att medföra att alla elever inte ges likvärdig tillgång till elevhälsans olika kompetenser. Elevhälsan fyller en viktig funktion i att stärka tryggheten och elevstödet på skolorna. En framgångsfaktor för elevhälsan är att vara synlig och närvarande i verksamheterna, för att på så vis

kunna få kontakt och bygga relation med elever. En risk med att elevhälsan har bristande närvaro på skolorna är att det försvårar det täta samarbetet som krävs med lärarna för att lyckas fånga upp och få kontakt med elever som har behov av stöd.

För att kunna dela upp sin tid mellan tre skolenheter behöver både rektor och elevhälsans personal förflytta sig mellan skolorna under en arbetsdag. Det är både tidskrävande, kostsamt och ineffektivt för personal att resa mellan två orter och tre skolor under arbetstid. Ur ett arbetsmiljöperspektiv riskerar det att bidra till ökad stress hos personalen och innebära svårighet att hitta tid till rast och återhämtning under arbetsdagen.

En annan sårbarhet i skolstrukturen handlar om fördelningsmodellen för medel till resurspersonal. Verksamheten menar att det vore önskvärt att kunna äska medel efter behov, med möjlighet att få större anslag vid större behov. I stället är nuvarande fördelningsmodell att varje skola får ett fast anslag i budgeten, som inte uppmäts efter behov. Det gör att elever riskerar att inte få tillgång till det särskilda stöd som de behöver och har rätt till enligt Skollagen, på grund av bristande resurser. Detta strider mot barns rätt till en god, trygg, och likvärdig utbildning. Det försvårar även för skolan att fullfölja det kompensatoriska uppdraget.

Ur flera hänseenden innebär nuvarande skolstruktur med tre mindre skolenheter ett hinder för samverkan och samordning. Med kommunens ekonomiska förutsättningar är verksamheter generellt beroende av att kunna dra fördel av att samsas om resurser. Det gäller också inom grundskolan. Den nuvarande skolstrukturen medför en administrativ börda för personalen och minskad tid till undervisning och kärnverksamhet när de måste lägga tid på att planera sin arbetstid på de olika skolorna. Som framgick i Skolverkets kartläggning av framgångsfaktorer för att bibehålla kompetens inom skolan är det viktigt att pedagogisk personal får ägna sig åt kärnverksamheten. För stor administrativ börda riskerar att trötta ut personalen, därför är det viktigt med en effektiv organisation som tillåter anställda att fokusera på arbetsuppgifter som går under deras huvudsakliga kompetensområde.

Att resurser samordnas mellan skolorna på olika orter syftar till att vara en kostnadsbesparande åtgärd. Verksamhetens beskrivning är att i praktiken inskränker detta på verksamhetens kvalitet och effektivitet så länge skolstrukturen är uppdelad på tre mindre skolenheter. Verksamheten går miste om många samordningsvinster som sannolikt hade varit möjliga med en annan skolstruktur. De organisatoriska utmaningar som har lyfts här riskerar också utbildningens likvärdighet mellan kommunens rektorsområden, och det riskerar att ha negativa konsekvenser för utbildningens kvalitet. Ur ett barnrättsperspektiv är detta kritiskt.

3.5 Forskning

Verksamhetsutmaningarna som lyftes under föregående avsnitt kan i stora drag förstås bero på skolornas strukturella olikheter vad gäller undervisningsform och storleken på skolenheten. Skolledningens erfarenhet är att det påverkar undervisningen och kompetensförsörjningen negativt. Det försvårar även för samplanering och samverkan inom arbetslagen. Detta går sedan ut över elevernas och lärarnas arbetsmiljö samt över kvaliteten i den pedagogiska verksamheten. För att fördjupa förståelsen av dessa aspekter presenteras övergripande forskningsbidrag inom området. Syftet är lyfta blicken från kommunen och generalisera utmaningarna som upplevs i verksamheten.

Åldersblandad undervisning

Det finns inte särskilt mycket forskning gjord om effekterna av åldersblandad eller åldersseparat undervisning på elevernas prestationer. I en rapport från 2008 framtagen av Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering undersöks hur åldersblandad undervisning (B-form) i årskurs 4 till 6 påverkar elevernas studieresultat (Lindström & Lindahl 2008). Resultaten i rapporten visar att åldersintegrerad undervisning har en negativ effekt på kognitiva förmågor mätta i årskurs 6. Däremot visade studiens resultat ingen effekt på betygen i årskurs 9 för elever som gick i åldersblandad klass.

Det finns vissa belägg för att elever i åldersblandade klasser arbetar mer individuellt än i åldersseparata klasser (Sandqvist 1994; Vinterek 2003). Det kan förstås bero på att olikheterna i klassen gör det svårare att samarbeta på grund av elevernas olika kunskapsnivåer. Det kan också förstås bero på, som lyftes tidigare i utredningen, att det är en utmaning för lärare att följa parallella läroplaner under samma lektion. Huruvida det är en fördel eller en nackdel att undervisningen blir mer individuell är inte entydigt.

Samtidigt finns det forskning som menar att åldersintegrerad undervisning har vissa sociala fördelar. Exempelvis menar Veenman (1995) att åldersblandade klasser har positiv effekt på eleverna som måste umgås och samarbeta med barn i olika åldrar. Veenman menar också att en fördel med det mer individuella arbetet i klassrummet, än vad åldersseparata klasser förknippas med, är att eleverna bjuds in till mer grupparbeten och ett ömsesidigt lärande arbetsklimat. Det finns även forskning som menar att åldersblandade klasser, framför allt om de är små, möjliggör för bättre anpassning till elevernas individuella utvecklingsnivå (Sandqvist 1994).

Håkansson och Sundberg (2012) har sammanställt ett referensverk av skolforskningen från de tre senaste decennierna. I boken undersöks vad som kännetecknar bra undervisning och vilken evidens som finns för olika pedagogiska strategier och metoder som används i skolan. Deras litteraturgenomgång kommer också fram till att åldersblandad undervisning inte har några större positiva

effekter på elevers skolresultat eftersom förutsättningarna för samarbete i klassen blir sämre.

Skolstorlek och elevernas prestationer

I deras referensverk finner Håkansson och Sundberg (2012) även att strukturella faktorer (skolans storlek, typ av skola, ekonomisk tilldelning och klasstorlek med mera) i mycket liten utsträckning påverkar elevernas prestationer. De finner att forskningen inte har påvisat att antalet elever per lärare har någon avgörande betydelse för elevernas studieresultat. I stället har det större positiv effekt på elevernas resultat att implementera formativa arbetssätt. De menar att forskningen i högre utsträckning förespråkar ändringar i lärarnas arbetssätt framför att minska klasstorleken. De finner även att kvalitativt god undervisning kännetecknas av kollektivt lärande.

SKR, dåvarande SKL, gav ut en rapport 2014 om olika faktorer i frågan om att avveckla eller utveckla små skolenheter med litet elevunderlag (SKL 2014). Rapporten syftar att tjäna som ett stöd när skolors framtid och utveckling diskuteras. I rapporten lyfts utvecklingen av kraven på skolan och hur det har påverkat förutsättningarna för verksamheten. I dag ställs allt högre krav på bland annat lärmiljön, den fysiska miljön, rektorsuppdraget och läroplanen än vad som gjordes tidigare.

I frågan om små eller stora klasser, och små eller stora skolenheter, finner flera forskningsbidrag att vissa elevgrupper gynnas av att gå på en mindre skola (ex Adolfsson 2014; Håkansson & Sundberg 2012). Det handlar främst om elevgrupper som redan missgynnas av socioekonomiska faktorer, sociala skäl eller har svårare att prestera i skolan på grund av en intellektuell funktionsnedsättning.

Emellertid är forskningen inte helt ense om huruvida skolstorlek som variabel har någon direkt effekt på elevers skolprestationer. I Adolfssons forskningsöversikt från 2014 finner han både studier som påvisar att skolstorleken har, respektive inte har, effekt på elevernas resultat. En kritik mot Adolfssons forskningsöversikt är att han inte refererar till några studier i en svensk kontext. När SKR undersökte sambandet mellan skolstorlek och utbildningsresultat i svenska skolor i sin studie från 2018 så fann dem att skolstorlek kan ha betydelse för studieresultaten (SKR 2018). Det påvisade sambandet gällde skolstorlek och meritvärde för årskurs 9, där de större skolorna hade högre resultat än de mindre skolorna.

Stordriftsfördelar

Kopplat till frågan om små eller stora skolenheter finns det även andra aspekter som kan vara viktiga att ha hänsyn till än elevprestationer. Det kan exempelvis handla om för- och nackdelar för verksamhetens ekonomi och verksamhetens organisation.

Inom det ekonomiska och organisatoriska forskningsfältet finns många studier som stödjer tesen om att större enheter ger möjlighet till stordriftsfördelar som effektiviserar ekonomin och verksamheten. Huruvida detsamma gäller för kommunal verksamhet och i synnerhet skolan är mer osäkert ur ett ekonomiskt perspektiv. Skolan kan dock uppnå stordriftsfördelar genom att kostnaden per elev sänks när skolans fasta kostnader kan delas upp på fler elever (SKR 2018).

Ur ett organisatoriskt perspektiv finns det flera samordningsvinster med större skolenheter (SKR 2018). Fler elever delar på gemensamma ytor såsom matsal, tillagningskök, särskilda undervisningssalar, läroverktyg med mera. På en större skolenhet underlättas för mobilisering av personal exempelvis vid stängning, utöver att personalen får ett bredare underlag för samarbete och samverkan över ämnen och klasser. Organisatoriska stordriftsfördelar kan även vara att fler elever ges tillgång till olika specialkompetenser i verksamheten som annars är svåra att tillgodose på flera mindre enheter.

Små skolenheter kan vara begränsade i resurser och utbud till den grad att det har negativ inverkan på elevernas lärande (Adolfsson 2014). På riktigt små skolor kan det vara svårt för personalen att täcka upp ett bortfall om en kollega drabbas av sjukdom eller slutar. Det systematiska kvalitetsarbetet riskerar även att bli svårare på mindre skolenheter med lite personal då utvecklingsarbete och uppföljning riskerar att bli nedprioriterat. Med andra ord ökar också risken för att personalen får ägna sig åt mycket sidogöra än att fokusera på kärnuppdraget och att genomföra, planera och följa upp undervisningen.

Den senaste tidens forskning om kommunsektorns kapacitetsutmaningar pekar tydligt på behovet av ökad samverkan (SNS Konjunkturrådet 2019). Samverkan anses nödvändigt för att resurssvaga kommuner ska klara av kärnuppdraget och tackla kapacitetsutmaningarna. Då avses ofta samverkan mellan kommuner, men samma resonemang skulle kunna hänföras till samverkan inom kommungränsen, mellan verksamheter.

Den statliga offentliga utredningen "Statens ansvar för skolan" menar att skolans centralisering ökar förutsättningarna för skolans likvärdighet (SOU 2022:53). Även om SOU:n utreder frågan om skolans förstatligande så skulle samma resonemang kunna föras kring en mer centraliserad skolorganisation inom en kommun. Samtidigt menar kommunforskare att just krympande glesbygdskommuner kan ha svårare att realisera stordriftsfördelar genom centraliseringar (SNS Konjunkturrådet 2019). De menar exempelvis att centraliseringar i sådana kommuner blir mer kännbara för befolkningen som upplever försämrad tillgänglighet till kommunal service. Dessutom kan bristen på tillgång till specialistkompetens på arbetsmarknaden göra att vissa teoretiska stordriftsfördelar uteblir, eftersom resurserna är oåtkomliga för kommunen oavsett verksamhetens driftsform.

4 Befolkningsprognoser

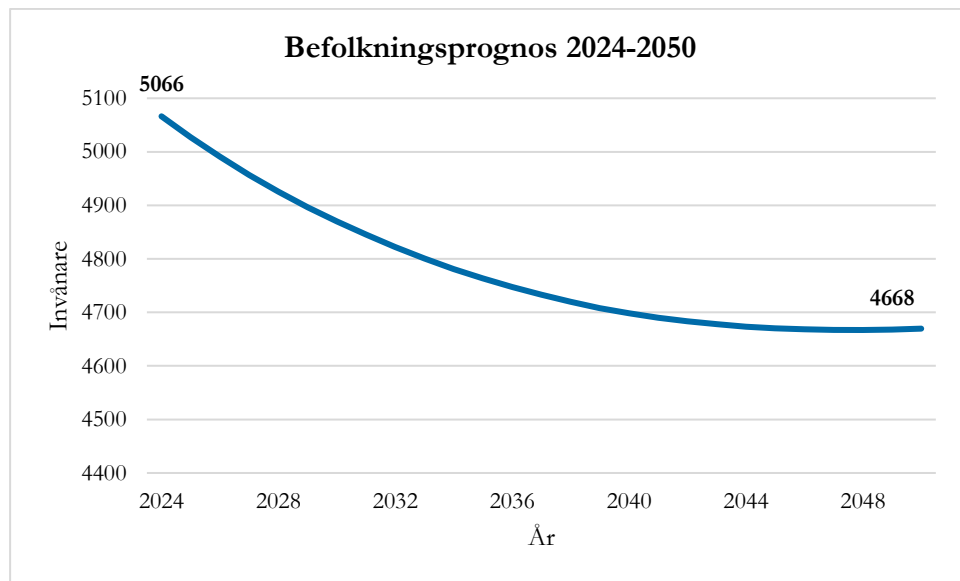
Alla beräkningar i detta avsnitt har hämtats från SCB:s befolkningsframskrivningar. För att kunna ta fram befolkningsprognoser måste antaganden om kommunens demografiska utveckling göras. Därför är det viktigt att läsa underlaget med försiktighet och att vara kritisk till dess tillförlitlighet. SCB menar att både små och stora strukturförändringar i samhället påverkar den framtida befolkningsutvecklingen, vilket innebär att det finns en osäkerhet förenad med framskrivningen.

SCB:s publika befolkningsframskrivningar görs bara på kommunövergripande nivå. Sista beställningsdag för att beställa delområdesstatistik från SCB med leverans under 2023 hade passerat vid tiden som utredningsuppdraget kom. Därför har det i utredningen inte gått att analysera prognoser inom kommunens delområden. För en utredning som fokuserar på en avgränsad del av kommunytan samt en specifik verksamhet med en tydlig målgrupp hade det varit önskvärt att kunna avgränsa prognoserna därefter.

4.1 Populationsnivå

SCB:s befolkningsframskrivningar bygger på beräkningarna av observerade trender i kommunen under de senaste nio åren och ett antagande om att den utvecklingen fortsätter. Den framtida befolkningens storlek och sammansättning bestäms av antaganden om den framtida utvecklingen av fruktsamhet, dödlighet och flyttningsmönster. I beräkningarna tas ingen hänsyn till planerat bostadsbyggande, företagsetableringar eller andra framtida mål och förutsättningar i kommunen.

Det är många aspekter som spelar en roll för den demografiska utvecklingen. Befolkningsprognoser är alltid osäkra och det går endast att spekulera i hur utvecklingen kommer att se ut. Eftersom statistiken alltid bygger på teoretiska antaganden i någon mån är det viktigt att tolka den med försiktighet. Det är även viktigt att föra ett resonemang kring observerade trender, både lokalt och på övergripande samhällsnivå. Trender kan både vara övergående och ihållande, därför är det viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt till hur stor vikt som olika samhällsmönster tillskrivs.

Diagrammet visar befolkningsprognosen för hela Ragunda kommun från år 2024 till år 2050. Linjen visar en tydligt nedåtgående trend i invånarantalet över tid. Linjens lutning är brantare i början av tidsaxeln än mot slutet, vilket tolkas som att befolkningen förväntas minska i en högre takt de kommande åren än på en längre tidshorisont.

Enligt prognosen förväntas kommunbefolkningen sjunka under 5000 invånare vid 2026. Vid 2029 förväntas befolkningen vara under 4900 invånare. Om tio år antar prognosen att antalet invånare i kommunen är ca 4800 personer. Vid år 2050 spår prognosen att ca 4670 personer bor i Ragunda kommun.

Återigen bör prognosen läsas med försiktighet. Generellt gäller att osäkerheten i befolkningsprognoser ökar med åren, det vill säga att prognosen för 2025 är mer tillförlitlig än prognosen för 2050.

För att få djupare förståelse för befolkningsprognosen är det relevant att resonera kring vilka mekanismer och trender som driver befolkningsutvecklingen i en viss riktning, samt vilka faktorer som skulle kunna motarbeta prognosen. Följande antaganden görs för kommunens befolkningsutveckling, baserat på erfarenheter och omvärldsanalys:

- Låg grad av exploatering och expansion av bostadsområden i kommunen. I de fall nya fastigheter tillkommer handlar det om fristående villor och inte flerfamiljshus. Befintliga bostadsområden antas bibehålla samma storlek.
- Trenden om att länets befolkning ökar men kommunens befolkning minskar antas gälla framgent. Detta förutsatt att utvecklingstakten inom kommunen (bostadsbyggande, etableringar och expanderings av företag och industriverksamhet med mera) fortlöper som innan.

Utvecklingstakten i andra delar av länet är mer framåtlutad vilket gör att Ragunda kommun i dagsläget inte tar del av länets positiva inflyttningsnetto i någon högre utsträckning.

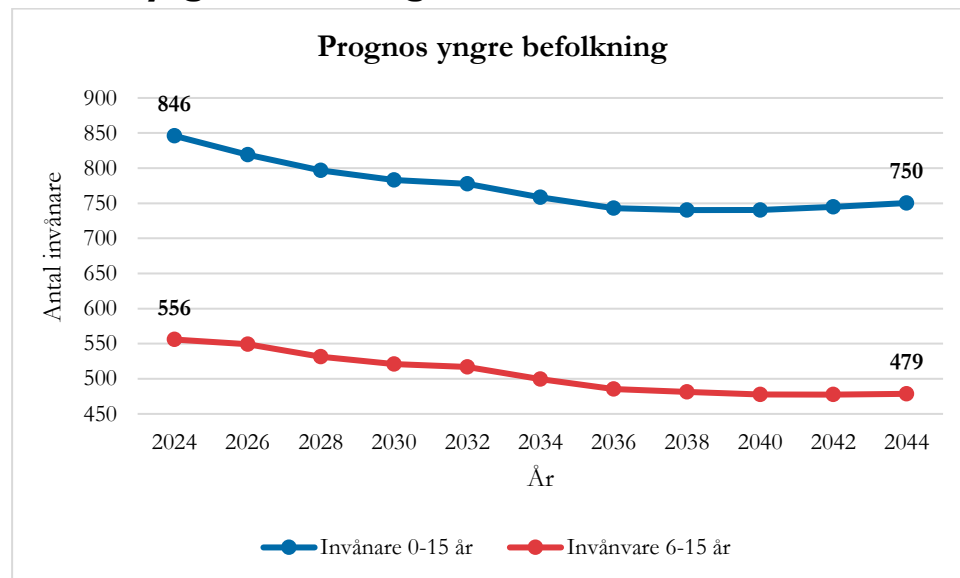
- Kommunen har en åldrande befolkning och har de senaste åren haft ett lågt barnafödande. Det låga barnafödandet kan förstås som en nationell trend då personer födda på 90-talet föder barn i lägre utsträckning än tidigare generationer. Dessutom flyttar många unga vuxna invånare från kommunen vilket gör att kommuninvånare i barnafödande ålder är få i relation till den övriga befolkningen.
- Nyetableringar i kommunen sker i högre utsträckning i byarna runtom tätorterna än centralt i tätorterna.

Andra faktorer som gör antagandena i befolkningsprognosen osäkra kan vara etableringar i kommunens närområde och utbyggnaden av persontågstrafik längs stambanan genom Övre Norrland. Det finns förhoppningar om att exempelvis försvarsmaktsetableringen i Sollefteå skulle kunna ha positiv effekt på attraktiviteten i kommunens östra delar. Det är generellt svårt att spekulera i hur kommunen kommer att påverkas av utvecklingen i närområdet framgent.

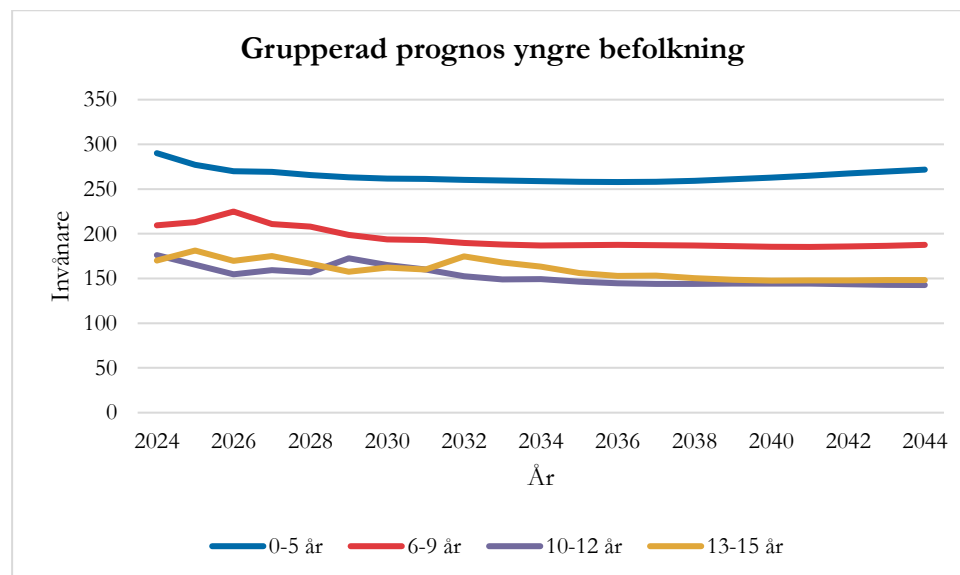
Vidare finns det även tendenser till ökad inflyttning till landsbygden och ett ökat intresse för självförsörjning, odling och småskaligt jordbruk. Det kan ses som en pandemieffekt att allt fler väljer ett liv på landet framför ett liv i den urbana miljön, vilket samhällsfunktioner och arbetsmarknad i stor utsträckning har anpassat sig efter. I det fall att tendenserna blir ihållande skulle även detta kunna gynna kommunens befolkningsutveckling.

Något som skulle kunna ha effekt på kommunens befolkningsutveckling är när krig och katastrofer i omvärlden tvingar folk att bosätta sig på nya platser. Detta är beroende av många faktorer, såsom säkerhetspolitiska världsläget och den globala klimatkrisen, samt den nationella och internationella migrationspolitiken. Det är svårt att spekulera i hur detta kommer att utvecklas på sikt och vad det kan komma att betyda för Ragunda kommun. På global nivå kan det i alla fall konstateras att säkerhetsläget utveckling de senaste åren tyder på att många människor tvingas att överge sina hem och söka nya boplatser.

4.2 Den yngre befolkningen

Ovan visas en prognos av antal kommuninvånare i förskole- och skolålder mellan år 2024 och 2044. Prognosen gäller för hela kommunen. Den blåa linjen visar utvecklingen för barn i ålder 0–15 år och den röda linjen visar utvecklingen för barn i ålder 6–15 år. Som trendlinjerna visar förväntas den yngre befolkningen att minska successivt för varje år. På 10 år prognostiseras en minskning av barn i åldern 0–15 år om ungefär 10,5 procent. Som tidigare nämnt gäller alltså att ju längre tidshorisonten för prognosen är desto mer osäker blir uppskattningen.

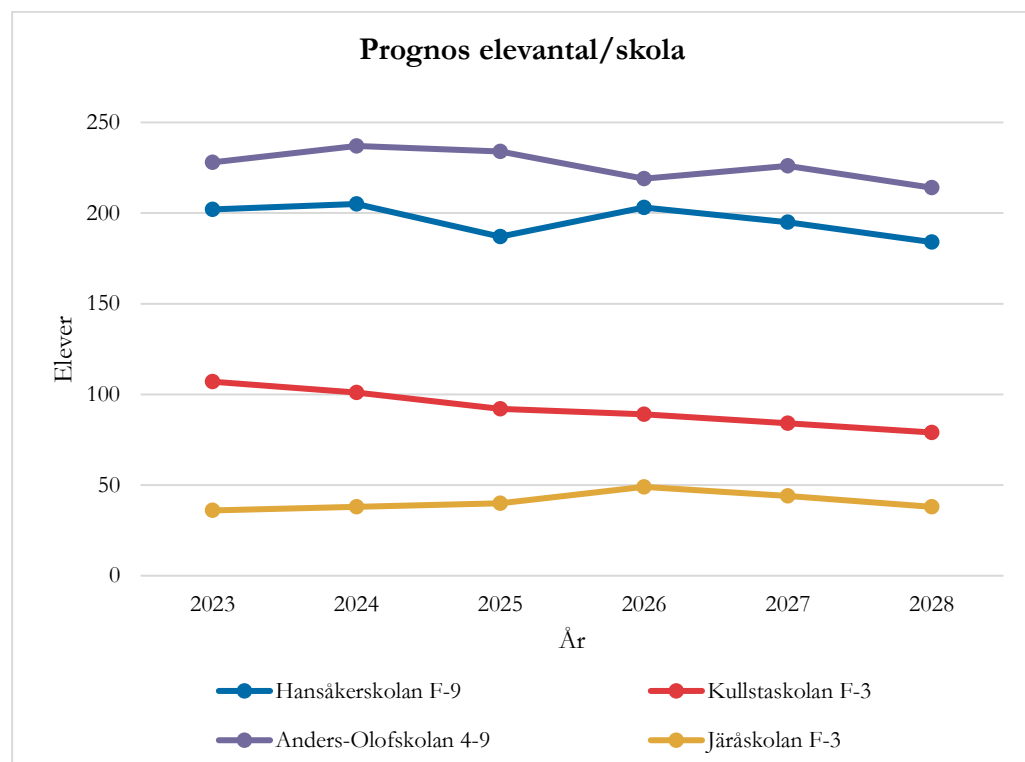

Diagrammet visar en prognos av antal kommuninvånare i åldern 0–15 år mellan 2024 och 2044 ordnat efter åldersgrupper. Åldersgrupperna som motsvarar åldrarna för förskola, lågstadium, mellanstadium och högstadium. Diagrammet kan tolkas som en prognos på efterfrågan av skolplatser samt kapacitetsbehoven i

de olika stadierna i skolan framgent. Linjerna fluktuerar en del den kommande 10-årsperioden för att sedan stagnera på stadiga nivåer.

4.3 Elevprognos i närtid

Diagrammet nedan visar en uppskattad utveckling av elevunderlaget för kommunens fyra skolor de kommande fem åren. Det baseras på en sammanställning av hur många barn i förskoleålder och grundskoleålder som bor i kommunen. Underlaget utgår från befintliga folkbokförda kommuninvånare i åldrarna 0–15 år i slutet av 2022. Uppskattningen kan endast beräknas fem år framåt i tiden givet att barn födda 2022 börjar förskoleklass år 2028. Uppskattningen antar på så vis att den yngre befolkningen är konstant över fem års tid, eller att flyttnettet är +/- noll kommande femårsperiod.

Elevantalet för lågstadieskolorna påverkas i stor utsträckning av de årsvisa barnkullarnas storlek eftersom de bara omfattar fyra årskurser. För alla skolor utom Järåskolan är elevunderlaget som lägst år 2028. År 2028 uppskattas att 38 elever går på Järåskolan vilket är två barn fler än den lägsta noteringen. Eftersom Kullstaskolans och Järåskolans elever övergår till Anders-Olofskolan i årskurs fyra korrelerar dessa linjer med varandra med en förskjutning.

5 Förvaltningens förslag och rekommendationer

5.1 Reflektioner

Utredningen har tagit ett brett grepp om utredningsdirektivet och applicerat flera olika perspektiv för att analysera och problematisera kommunens skolverksamhet. Som framgick i det inledande kapitlet syftar utredningen till att lägga grund för ett strategiskt långsiktigt arbete med att utveckla utbildningsorganisationen, och att säkerställa att verksamheten lever upp till Skollagens bestämmelser. Utredningens rekommendationer som presenteras i detta kapitel syftar att öka kvaliteten och effektiviteten i verksamheten och att säkerställa en trygg arbetsmiljö för både barn och vuxna.

På ett kommunövergripande plan finns flera faktorer som påverkar förutsättningarna för verksamheten. Det tuffa ekonomiska läget beror dels på inflationen, höga räntor och kostnadsökningar. De senaste åren har kommunen haft svårt att få budgeten att gå ihop för kommunens kärnverksamhet. Kommunen är beroende av statsbidrag och andra bidrag för att klara ekonomin.

Det ekonomiska läget beror också på det minskande skatteunderlaget till följd av en krympande kommunbefolkning. Befolkningsprognoser ska inte tas för att vara förutbestämda sanningar, men de kan vara mer eller mindre tillförlitliga fingervisningar om framtiden. Resultatet av befolkningsprognoserna i kapitel fyra tyder på att antalet kommuninvånare kommer att fortsätta minska framåt. Även befolkningsprognoserna för barn i skolålder visar hur efterfrågan på barn- och utbildningsverksamheten förväntas minska över tid. Hur invånare i olika ålderskategorier minskar eller ökar i förhållande till varandra, och hur den demografiska utvecklingen ser ut i olika kommundelar, hade varit önskvärda data att inkludera i utredningen.

Läget med kompetensförsörjningen är ett generellt bekymmer som påverkar hela kommunens verksamhet. Inom skolans värld är det eleverna som drabbas när behöriga pedagoger och ämneslärare saknas, och det riskerar att inskränka på barnens rätt till likvärdig utbildning. Att utbildningen ska vara likvärdig mellan skolor gäller både inom kommungränsen och utanför.

Förvaltningen uttrycker stor oro över hur verksamheten ska klara av att bemanna skolorna med personal på sikt. Det handlar i synnerhet om låg tillgång på behörig personal, men också om den generella utmaningen som kommunen står inför med att rekrytera personal. Hela kommunens verksamhet erfar stora bekymmer med kompetensförsörjningen. Ragunda kommun konkurrerar om samma arbetskraft som övriga kommuner, och för att klara uppdraget i framtiden behöver strukturella åtgärder vidtas för alla personalkrävande verksamheter. Förvaltningen menar att det är en nödvändighet för att klara av att säkra kommunens uppdrag att leverera välfärdstjänster till kommunens invånare.

Kommunens ansträngda ekonomiska läge, den krympande befolkningen och utmaningarna med kompetensförsörjningen är faktorer som noga bör vägas in i verksamhetsplaneringen av skolan. Kommunens skolstruktur kräver anpassning till rådande verklighet och till framtiden på kort och lång sikt.

Nuvarande skolstruktur i Hammarstrand och Bispgården utgörs av tre skolenheter med varierande elevantal förlagda på två orter. Skolenheterna inrymmer i dagsläget ca 40, 100 och 230 elever. Av utredningen framgår att det finns stora organisatoriska utmaningar med att planera och genomföra verksamheten med nuvarande skolstruktur. Ekonomiska och kompetensmässiga resursbrister resulterar i bristfällig tillgång av centrala funktioner i verksamheten för både personalen och eleverna. Verksamheten beskriver hur personalen har svårt att hinna med centrala processer såsom kvalitetsuppföljning, måluppfyllnad, övergripande ledningsfrågor med mera. Utredningen menar därför att den fragmenterade skolstrukturen således utgör ett hinder för kommunen att leva upp till Skollagens bestämmelser på ett tillfredsställande sätt.

Barn- och utbildningsavdelningens budget har stramats åt för att komma ner i ram under verksamhetsåret 2023. Grundskolans budget utgörs främst av personalkostnader. Den lämnar således mycket stramt utrymme för andra viktiga områden, såsom läromedel, utvecklingsarbete och kvalitetsstärkande åtgärder. Besparingarna som beslutades om under innevarande budgetår har inneburit att 11 tjänster har tagits bort från barn- och utbildningsavdelningens verksamhet. Kortsiktiga kostnadsbesparingar riskerar att inskränka på verksamhetens kvalitet och organisationernas kontinuitet. Förvaltningen erfar att hårda besparingskrav kommer att åläggas verksamheterna även inför 2024 års budget för att sänka kostnaderna, och oroas av konsekvenserna.

När kvaliteten i verksamheten brister finns en risk att elever väljer att byta skola i det fria skolvalet. Detta medför höga merkostnader för kommunen. Innevarande år betalar kommunen drygt 800 000 kronor i ersättning till andra kommuner. Den största migrationen av elever från kommunens grundskolor till skolor i andra kommuner sker från Järaskolan. Personalens erfarenheter är att vårdnadshavare anger bristande kvalitet som skäl till bytet.

Skolenheternas varierande storlekar skapar olika förutsättningar för undervisningen. På grund av litet elevunderlag och bristande resurser bedrivs undervisningen i Järaskolan i åldersblandade årskurser, B-form. Av utredningen framgår att den åldersblandade undervisningen riskerar att sänka kvaliteten i undervisningen på så vis att fler lärare föredrar att arbeta med åldersseparat undervisning. Undervisningsformen skulle också kunna vara en bidragande faktor till de observerade skillnaderna i kunskapsnivån hos eleverna efter övergång till mellan- och högstadiet.

Den tekniska livslängden på nuvarande skollokaler är osäker och underhållet är eftersatt. För både Anders-Olofskolan och Järåskolan gäller att det finns kända brister som skapar behov av nya, långsiktigt varaktiga lokaler. Därtill är den pedagogiska miljön inte anpassad för nuvarande verksamhet. Därför anser utredningen i linje med Newsecs lokalresursutredning att kommunen behöver bygga nya lokaler för skolan.

Slutsats

Utredningen konstaterar att bristen på likvärdighet mellan kommunens grundskolor delvis beror på en ojämn resurstillgång. Med det åsyftas exempelvis svårigheten att rekrytera legitimerade lärare generellt och i synnerhet till enskilda skolenheter, lokalernas skick samt ändamålslighet för pedagogisk verksamhet, tillgång till elevhälsoteam, fördelningsmodell av resurser med mera.

En ojämn resurstillgång går att lösa med omfördelning av medel. Men av utredningen framkommer tydligt att skolorna i Hammarstrand och Bispgården också står inför systematiska och strukturella utmaningar som inte kan lösas genom omfördelning av medel. Med dagens ekonomiska läge och nuvarande skolstruktur finns mycket små möjligheter att omfördela resurser. För att ta itu med dessa problem måste det till strukturella och systematiska förändringar som anpassar verksamhetens organisering utifrån rådande omständigheter.

Utifrån beaktande av barnets bästa, en god och likvärdig utbildning för alla barn, samt en trygg skolmiljö, bedömer utredningen att nuvarande skolstruktur behöver ses över. Det finns utmaningar med nuvarande skolstruktur i området Hammarstrand-Bispgården, både ur ett ekonomiskt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv. Som framkommer av utredningen riskeras både skolpersonalens arbetsmiljö och undervisningens kvalitet. Det låga elevunderlaget som medför åldersblandade skolklasser i Järåskolan, som i sin tur leder till rekryteringsutmaningar och ojämna kunskapsnivåer hos eleverna, är problem som är svåråtkomliga inom den befintliga skolstrukturen.

Den sammanvägda nulägesbilden är att rådande skillnader mellan grundskolorna i Hammarstrand och Bispgården inskränker på barnens rätt till en utbildning av hög kvalitet samt barnens rätt till likvärdig skolgång enligt Skollagen och Barnkonventionen. Genom att bilda en ny, gemensam skolenhet för skolorna i Hammarstrand och Bispgården kan samordningsvinster och stordriftsfördelar bidra till att höja kvaliteten i verksamheten och stärka likvärdigheten i skolan.

I lokalresursutredningen presenterades två alternativ för utveckling och avveckling av grundskolans lokaler. Det ena alternativet innebar att bygga nya lokaler i Bispgården för Järåskolan samt nya lokaler i Hammarstrand för Kullstaskolan och Anders-Olofskolan. Det andra alternativet innebar att bygga nya lokaler för samtliga tre skolenheter i Hammarstrand, vilket skulle innebära en

verksamhetsflytt av grundskolan i Bispgården till Hammarstrand. Den här utredningen bedömer att det första alternativet inte erbjuder någon lösning på de verksamhetsmässiga och ekonomiska problem som nuvarande skolstruktur präglas av. För att lösa de utmaningar som finns i verksamheten måste strukturella lösningar erbjudas, vilka utredningen bedömer endast kan komma till stånd genom en omorganisation av skolstrukturen.

Av utredningen framgår att Järåskolans storlek och geografiska läge utgör en utmaning för skolorganisationen att på ett effektivt sätt planera verksamheten och säkerställa en bra lärmiljö för eleverna. Små skolenheter är ineffektiva eftersom dem kräver mycket resurser för få elever. Genom att slå ihop Järåskolan med Anders-Olofskolan och Kullstaskolan säkerställs tillräckligt stora enheter vilket bedöms ha flera positiva effekter.

En sammanhållen skolstruktur i Hammarstrand och Bispgården skulle underlätta för förvaltningen att säkerställa ekonomiskt bärkraftiga enheter. Det skapar även bättre förutsättningar för kollegialt lärande i och med att personalen får bredare kontaktytor med varandra. En gemensam och sammanhållen skola skulle underlätta för samverkan mellan alla olika skolformer (anpassad grundskola, förberedelseklass, fritidshem, låg- mellan och högstadium med mera) och på så vis stärka kvaliteten i verksamheten.

Utredningen menar att en sammanhållen skolstruktur skulle underlätta för skolledningen att arbeta mer långsiktigt med kompetensförsörjning och att på ett mer effektivt sätt använda den kompetens som finns inom organisationen. Det skulle även möjliggöra för en samlad och samordnad elevhälsa. Slutligen skulle en samlad skola för Hammarstrand och Bispgården öka likvärdigheten i skolan genom att stärka elevers tillgång till behöriga lärare, legitimerade ämneslärare och resurspersonal.

5.3 Förslag på framtida skolstruktur

I fokus för den omorganiseringen av grundskolorna i Hammarstrand och Bispgården som utredningen föreslår står fyra förstärkningsområden som identifierats som särskilt viktiga:

- Ökad kvalitet i undervisningen för att öka barns och elevers utveckling och lärande
- Ökad likvärdighet mellan skolorna för att öka elevers lärande och kunskapsresultat
- Säkerställa kompetens och bemanning i kommunens verksamhet
- Ökad kostnadseffektivitet genom stordriftsfördelar och en större, sammanhållen skolorganisation

Utifrån de krav Skollagen ställer, kompetensförsörjning, säkerhetsaspekter och de kostnadsbesparingarna som barn- och utbildningsavdelningen står inför föreslår

utredningen en gemensam skolenhet för F-9 byggd utifrån bästa förutsättningar. Den nya skolenheten syftar att skapa stabilitet och långsiktighet för grundskolan i upptagningsområdena Hammarstrand och Bispgården. Utredningen föreslår att den nya skolan byggs i Hammarstrand, med hänvisning till föreslagen etablering i Newsecs lokalresursutredning (sid 36 och 48).

Utredningen föreslår att högstadiet och låg- och mellanstadiet separeras i olika skolbyggnader. I förslaget ingår också att det ska säkerställas lokaler för anpassad grundskola. I den nya skolan bör det finnas möjlighet att undervisa i samtliga ämnen. Förutom de teoretiska ämnena ska även undervisning kunna bedrivas i de praktiskt-estetiska ämnena (inklusive idrott).

Det nya skolområdet bör även rymma en aula samt lokaler för kulturskola. Dessa delar av byggnaden bör kunna användas efter skoltid för att dels främja fritidsaktiviteter till barn och ungdomar i kommunen, dels för att kunna husera större sammanträden, kulturella framträdanden och föreläsningar. Med fördel placeras biblioteket i nära anslutning till skolan.

Risk- och konsekvensanalys

Förslaget om att bilda en gemensam skolenhet i Hammarstrand innebär att de tre nuvarande skolenheterna slås samman. Den största förändringen i förslaget avser barnen i Bispgården som i dagsläget går årskurs F-3 i Järåskolan.

Omlokaliseringen av skolan i Bispgården till Hammarstrand skulle innebära att fler barn blir beroende av skolskjuts. En konsekvens skulle därför bli att barnen får längre dagar och längre avstånd till skolan. Detta skulle även påverka vårdnadshavarna och det vardagliga livspusslet.

Pendlingstiden mellan centrala Bispgården och Hammarstrand är ca 15 minuter och avståndet är ca 19 km. Det är ca 30 minuter pendlingstid från kommungränsen öster om Bispgården till Hammarstrand och avståndet är drygt 32 km. Jämfört med nuvarande pendlingsavstånd för andra skolor i kommunen så framgick det i kapitel 3 att för närvarande har elever vid Hansäkerskolan längst pendlingsväg till skolan. Till Stuguns skolupptagningsområde hör exempelvis Borgvattnet, som ligger ungefär 58 km från Stugun. För dessa barn är pendlingstiden ungefär 50 minuter.

Ragunda kommun är en glest befolkad kommun med stort geografisk yta. Pendling är en verklighet för många kommuninvånare. Utredningen bedömer att elevernas pendlingsavstånd från Bispgården till Hammarstrand är jämförbar med pendlingsituationen för andra elever i kommunens grundskolor.

Ur ett organisatoriskt perspektiv är omorganisation en process som alltid förknippas med risk. Att omorganisera verksamheter är kostsamt och tidskrävande. För att omorganiseringen skulle falla väl ut för personalen och skolledningen krävs noggrann planering för att säkerställa en hållbar övergång

från tre mindre skolenheter till en stor enhet. Omorganisationen skulle ställa höga krav på tydlig styrning och ledning från verksamhetsansvariga.

Vid frågan om avveckling av skolor på landsbygden framhålls ofta skolans betydelse för ortens utveckling. Ett perspektiv som ofta framhålls är att nedläggning av en skola bidrar till att barnfamiljer väljer att flytta från orten samt att barnfamiljer aktivt avstår från att flytta till orten. En risk skulle därför kunna vara att attraktiviteten i Bispgården påverkas negativt om grundskolan flyttas till Hammarstrand.

Forskningen visar emellertid inget entydigt stöd för att en skolnedläggning skulle bidra till ökad utflyttning. Flera studier menar att den övergripande urbaniseringsprocessen i samhället är den främsta orsaken till att barnfamiljer flyttar från landsbygden (Amcoff 2012; Egelund & Laustsen 2006). Däremot finns det stöd i forskningen för att skolan har betydelse för lokalsamhället i termer av lokal identitet, social sammanhållning och att vara en lokal mötesplats (Autti & Hyry-Beihammar 2014).

Det ska poängteras att kommunutvecklingen och bevarandet av lokala sociala arenor är viktigt och en fråga för politiken att ta ställning till. Kommunen är dock skyldig enligt Skollagen att säkerställa god kvalitet och likvärdig utbildning inom grundskolan. Med de verksamhets- och ekonomiska utmaningar som löpande har belysts anser utredningen att skolstrukturen med tre skolenheter måste göras om för att stärka efterlevnaden av Skollagens krav.

En sammanslagning av skolenheterna skulle innebära att tre små skolenheter bildar en ny större skolenhet. Det skulle därmed kunna finnas en oro kopplat till storleken på den nya skolan. Om Järaskolan, Kullstaskolan och Anders-Olofskolan hade ingått i en gemensam skolenhet inför läsåret 23/24 hade det sammanlagda elevantalet varit ca 365 elever (inklusive förskoleklass). Som framgick av tabellen i avsnitt 3.1, om antal elever vid skolenheter med olika årskursindelningar, är både typvärdet och medianen för en skolenhet med årskurs 1–9 ca 400–499 elever. Trots förskoleklass inräknat skulle den gemensamma skolenheten för de tre nuvarande skolorna i Hammarstrand och Bispgården alltså falla under de båda lägesmått. Det betyder att den föreslagna gemensamma skolan är en liten skolenhet i sammanhanget bland andra F-9-skolor i landet.

Vidare skulle den nya skolenheten medföra större undervisningsgrupper i vissa årskurser jämfört mot nuvarande klasstorlekar i lågstadiet, samt fler klasser. Om de tre nuvarande skolorna i Hammarstrand och Bispgården hade ingått i samma skolenhet inför läsåret 23/24 hade det funnits två klasser i varje årskurs utifrån delningstalen.⁶ Den genomsnittliga klasstorleken skulle vara 18,3 barn på den nya skolenheten utifrån nuvarande elevunderlag. Det innebär en lägre genomsnittlig

---

⁶ Delningstalet för låg- och mellanstadiet är 25 elever och för högstadiet 30 elever.

klasstorlek än nuvarande nivåer på Hansåkerskolan, där det i snitt går 20–21 barn per klass.

Den största förändringen avseende klasstorlek skulle beröra eleverna i lågstadiet, eftersom elevunderlaget för mellan- och högstadiet skulle vara det samma som nuvarande elevunderlag på Anders-Olofskolan. I tabellen nedan visas förändringarna i antal elever, klasser och genomsnittlig klasstorlek för nuvarande lågstadieskolor höstterminen 2023 samt utredningens förslag om en samlad F-9 skola i Hammarstrand och Bispgården.

Elevunderlag höstterminen 2023	Kullstaskolan	Järåskolan (<i>undervisning i B- form</i>)	Föreslagen gemensam F-9
Antal elever	101	38	139
Antal klasser	6	3	8
Snitt antal elever/klass	16,8	12,7	17,4

Som kan utläsas av tabellen skulle den föreslagna nya skolenheten ha ungefär 140 elever i lågstadiet (F-3). Givet delningstalen skulle det bildas åtta klasser i lågstadiet, två per årskurs. I snitt skulle det gå mellan 17–18 barn per klass, vilket kan jämföras med nuvarande nivåer på Kullstaskolan (16–17 barn) och Järåskolan (12–13 barn).

Det saknas emellertid nationella riktlinjer för vad det önskvärda elevantalet i en grundskoleklass är. Större undervisningsgrupper kan innebära risker på så vis att antalet barn per lärare ökar, beroende på hur många lärare som finns i klassrummet. Däremot kan större klasser ge eleverna bättre chanser att socialiseras i tidig ålder och att hitta vänner i och utanför klassrummet. Fördelar med små klasser kan vara att läraren har färre barn att rikta uppmärksamhet mot och därmed får bättre möjlighet att individanpassa undervisningen. Det kan även underlätta för läraren att engagera hela elevgruppen samtidigt i undervisningen.

På samma sätt som det finns risker med för stora klasser i skolan finns det även risker med för små klasser. Det finns ett antal tänkbara pedagogiska dilemman som kan uppkomma på en allt för liten skola och i små klasser. Om elevgruppen är mycket liten kan det vara negativt för möjligheten att stimulera utvecklande gruppdiskussioner i undervisningen. När kollektivet blir mycket litet kan det också försvåra för grupparbeten. Nackdelar med få elever i klassen kan även vara att eleverna socialiseras mindre och riskerar att få svårare att integreras när de övergår till nästa skola.

Det kan finnas en oro för att sammanföra yngre och äldre elever på samma skola. Ofta är oron kopplad till den sociala miljön för de yngre eleverna, och eventuella sammandrabbningar med de äldre eleverna. Men i samtal med rektor på Anders-Olofskolan lyfts att de yngre elever tvärtemot tar mer plats på gemensamhetsytorna i dagsläget än de äldre eleverna. Med en välplanerad personalorganisation och välplanerad logistik på skolområdet går det att separera stadierna rumsligt, och därmed förebygga riskfaktorer som skulle kunna ha negativ inverkan på elevernas sociala miljö.

Slutligen bör det framhållas att konsekvenserna av att bibehålla nuvarande skolstruktur riskerar att gå ut över barnen och deras utbildning. Skolan har en avgörande roll i barns utveckling och framtidschanser i yrkeslivet. Kommunen har en skyldighet att ge barnen bästa förutsättningar för att nå kunskapsmålen i grundskolan, för att ge dem goda förutsättningar för fortsatta studier och förberedelse inför vuxenlivet. I en annan ekonomisk verklighet och ett annat kompetensförsörjningsläge hade nuvarande skolstruktur inte utgjort ett hinder för detta. Men i dagens kontext erfar utredningen att nuvarande skolstruktur missgynnar elevernas skolgång.

5.4 Fortsatt arbete

För att gå vidare med förslaget om att bygga en gemensam skola för årskurserna F-9 i Hammarstrand och Bispgården rekommenderas att förvaltningen får ett nytt utredningsuppdrag som innefattar en grundlig kostnadsberäkning samt förslag på lämplig placering och utformning. I lokalresursutredningen som Newsec gjorde under 2022 finns ett påbörjat underlag som kan byggas vidare på.

Utredningen föreslår även att förvaltningen får i uppdrag att i nära samarbete med fackförbunden och skyddsombuden arbeta fram en plan för den inre organisationen på den nya föreslagna skolenheten. Underlaget bör även innehålla en plan på hur nuvarande verksamheter på ett säkert och effektivt sätt kan ställa om inför en omorganisering.

Utredningen rekommenderar även att barnrättsperspektivet stärks ytterligare genom att göra eleverna delaktiga i beslutet för att efterleva barnkonventionens grundprinciper. Frågan föreslås tas upp inom forum som elevråd och skolråd. Därtill rekommenderas att föräldrar till barn på Järåskolan, Anders-Olofskolan och Kullstaskolan involveras i processen. Frågan föreslås tas upp på föräldramöten eller dylika forum. För att skapa konstruktiva samtal med elever och vårdnadshavare rekommenderar utredningen att diskussionerna tar utgångspunkt i barns rätt till likvärdig och god utbildning, samt de ekonomiska och verksamhetsmässiga utmaningar som utredningen beskriver.

Utredningen skickas på remiss till fackförbunden för påseende med begäran om ett skriftligt svar. Fackförbundens uttalande bör vara bilaga i handlingarna vid

återrapporteringen av utredningsuppdraget till Kommunstyrelsen och Kommunstyrelsens Arbetsutskott.

Referenser

- Adolfsson CH (2018), *Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan: En forskningsöversikt*, Linnéuniversitetet
- Amcoff Jan (2012) *Do rural districts die when their schools close? Evidence from Sweden around 2000*. Educational Planning, vol 20 nr. 3, s. 47-60
- Autti O & Hyry-Beihammar E K (2014), *School closures in rural Finnish communities*. Journal of Research in Rural Education, vol. 29 nr. 1
- Diskrimineringslagen (2014:960)
- Egelund N & Laustsen H (2006), *School closure: What are the consequences for the local society?* Scandinavian Journal of Educational Research, 50(4) s. 429-439
- FN 1: Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, 2 mars 2023. Länk: [CRC/C/SWE/CO/6-7 \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/CRC/C/SWE/CO/6-7)
- Håkansson J & Sundberg D (2012), *Utmärkt undervisning: framgångsfaktorer i svensk och internationell behysning*, Natur & Kultur, Stockholm
- Lindström E & Lindahl E (2008), *Åldersintegrerade klasser – bra eller dåligt för elevernas studieresultat*, IFAU rapport 2008:20
- Newsec Lokalresursutredning 2022-09-14, handling #8 i ärende KS 2020/999 (finns i diariet)
- Rapport besiktning av skred, Jan Blumenberg Geokonsult AB, 2016-06-07 (finns digitalt hos kommunen)
- Regeringens proposition 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, 18 mars 2010. Länk: <https://www.regeringen.se/contentassets/c507a849c3fa4173b7d03df20bad2b59/den-nya-skollagen---for-kunskap-valfrihet-och-trygghet-hela-dokumentet-prop.-20092010165>
- Sandqvist K, (1994), *Åldersintegrerad undervisning: En kunskapsöversikt*. KLS, Stockholm
- SCB 1, *Hur mycket tjänar en lärare*. Länk: <https://www.scb.se/lonestatistik/larare/#utbildning>
- SCB befolkningsframskrivningar. Länk: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningsframskrivningar/befolkningsframskrivningar/>

- SCB, *Lärare utanför yrket 2022/2023*, publicerad juni 2023. Länk: https://www.scb.se/contentassets/2ca63408535e45f782218da09803577e/uf0551_2022a01_br_a40br2306.pdf
- SKL 2014, *Klarar den lilla skolan de stora kraven? Om skolavveckling eller skolutveckling*, Sveriges kommuner och regioner, 2014
- Skollagen (2010:800)
- Skolverket 1: Kvalitativt god undervisning viktigast för elevers lärande. Länk: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/kvalitativt-god-undervisning-viktigast-for-elevers-larande>
- Skolverket 2: Likvärdighet utifrån ett barnrättsperspektiv. Länk: [Likvärdighet utifrån ett barnrättsperspektiv - Skolverket](#)
- Skolverket 2018: *Lärförsörjning*, PM, Dnr 2018:00234
- Skolverket (2021), *Läraprognos 2021*, 5.1.3–2020:1396, Stockholm
- SKR (2018), *Om sambandet mellan skolstorlek och utbildningsresultat*, Stockholm
- SNS Konjunkturrådets rapport (2019), *Kommunernas framtid*, SNS Förlag
- SOU 2022:53 (2022), *Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag*
- Veenman S, (1995), *Cognitive and non cognitive effects of multigrade and multi-age classes: A best-evidence synthesis*”, *Review of Educational Research* vol. 65
- Vinterek M (2003), *Åldersblandade klasser: Lärares föreställningar och elevers erfarenheter*. Studentlitteratur, Lund

Bilaga

Tabell 3 B: Skolenhetstorlek läsåret 2022/23, kommunala skolenheter

Skolenhetstorlek (Antal elever)	Antal kommunala skolenheter med olika årskurs- kombinationer										Samtliga kommun- ala skolenheter		Samtliga elever i kom. skolenheter	
	1-3	4-6	7-9	1-5	1-6	4-9	6-9	1-9	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)		
Samtliga kom. skolenheter	559	176	494	186	1 745	150	59	499	3 868	.	.	.		
Andel (%)	14,5	4,6	12,8	4,8	45,1	3,9	1,5	12,9	100,0	.	.	.		
- 49	113	8	14	25	136	10	4	24	334	8,6	9 786	1,1		
50 - 99	143	15	10	33	295	1	0	14	511	13,2	38 338	4,1		
100 - 199	234	95	84	51	533	14	8	37	1 056	27,3	155 360	16,8		
200 - 299	65	52	153	51	438	43	19	48	869	22,5	215 256	23,3		
300 - 399	4	6	111	20	210	33	8	68	460	11,9	156 833	17,0		
400 - 499	0	0	83	5	101	25	10	99	323	8,4	143 458	15,5		
500 - 599	0	0	0	1	25	10	7	77	145	3,7	79 298	8,6		
600 - 699	0	0	0	0	7	11	1	55	81	2,1	52 614	5,7		
700 - 799	0	0	0	0	0	2	2	35	42	1,1	31 186	3,4		
800 - 899	0	0	0	0	0	0	0	21	22	0,6	18 393	2,0		
900 - 999	0	0	0	0	0	0	0	14	17	0,4	16 040	1,7		
1000 -	0	0	0	0	0	1	0	7	8	0,2	8 661	0,9		
Samtliga elever i kom. skolenheter	64 109	30 969	151 210	32 357	347 561	50 734	18 685	229 598	.	.	925 223	.		
Andel (%)	6,9	3,3	16,3	3,5	37,6	5,5	2,0	24,8	100,0	.	100,0	.		

Tabell: Budget grundskola (tkr)	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
UTFALL ÖVERGRIPANDE SKOLA	12 193	7 713	8 209	5 913	3 968	774	2 820	7 968	7 886
BUDGET ÖVERGRIPANDE SKOLA	9 490	7 203	7 714	7 464	4 392	4 746	9 113	9 060	9 157
UTFALL KULLSTASKOLAN*	8 706	8 290	8 329	0	0	0	0	7 975	9 707
BUDGET KULLSTASKOLAN*	8 729	8 447	7 097	0	0	0	0	7 831	9 604
UTFALL ANDERS-OLOFSKOLAN	20 947	18 954	16 969	26 191	22 010	21 068	19 142	10 919	8 632
BUDGET ANDERS-OLOFSKOLAN	20 452	18 986	17 132	21 800	22 226	20 195	18 794	9 431	8 949
UTFALL HANSÅKERSKOLAN	17 804	17 002	17 274	16 024	12 487	11 973	10 882	10 372	10 687
BUDGET HANSÅKERSKOLAN	16 419	14 923	13 236	12 611	12 125	11 428	10 448	10 444	10 042
UTFALL JÄRÅSKOLAN	4 594	3 781	3 890	4 018	5 764	6 482	5 925	4 946	4 218
BUDGET JÄRÅSKOLAN	4 706	4 238	4 023	4 623	6 836	6 637	4 499	5 044	4 305
UTFALL ANPASSAD GRUNDSKOLA	129	318	520	731	842	1 005	956	1 870	1 314
BUDGET ANPASSAD GRUNDSKOLA	0	520	476	694	1 080	1 051	964	1 740	1 226
TOTAL UTFALL	64 373	56 058	55 191	52 877	45 071	41 302	39 724	44 049	42 444
TOTAL BUDGET	59 796	54 315	49 677	47 191	46 659	44 056	43 818	43 549	43 282
BUDGET - UTFALL	-4 577	-1 743	-5 514	-5 686	1 588	2 754	4 094	-500	839
* = Kullstaskolan ingick i Anders-Olofskolan åren 2016-2019									